

ELŐFIZETÉS.

HELYBEN:

Egy évre ..... 25 korona.
Fél évre ..... 14 korona.
Egy negyed évre ..... 7 korona.
Egy hóra ..... 2 k. 40 f.

VIDÉKEN:

Egy évre ..... 32 korona.
Fél évre ..... 16 korona.
Egy negyed évre ..... 8 korona.
Egy hóra ..... 2 k. 80 f.

ARADI KÖZLÖNY

FOLYÓIRAT.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.

TELEFON-SZÁM: 37.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.

József főherceg-ut. 22. sz.

TELEFON-SZÁM: 161.

Arad, 1916.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Pentek, november 17.

Szivósan védik az oláhok hazai földjüket.

— Előrehaladtunk. —

Berlin, november 16. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati harcok:

Rupprecht bajor trónörökös vezértábornagy arcvonala:

Az angolok részelőretörései a Maily—Serre műtnál, valamint Beaumonttól keletre és délkeletre kézigránt harcban meghiusultak. Erősebb támadások Rancourt ellen tűzünkben összeomlottak. Saillisset keleti részét kemény utcai harcban elragadtuk a franciáktól. Este a 33. gyalogezred a St. Pierrevaast erdő északi szélén szivósan védelmezett francia árkokat rohammal elfoglalt. Nyolc tisztet és 324 főnyi legénységet, 5 géppuskát szállítottunk be. Az Ablaincourt—presocirei szakaszon tegnap folyt harcokban a két fél vonalaiban nem történt változás. Ostendében 39 belga esett egy ellenséges repülő-támadásnak áldozatul. A békés lotharingiai helységekre hajított bombák viszonzásául Nancyt az utolsó napokban a földről és a levegőből bombáztuk.

Keleti harcok:

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadserege:

A dűnahofi hídfőnél (Rigától délkeletre) egy támadó orosz gyalogosztagot visszautítottunk.

Károly főherceg vezérezredes arcvonala:

Az Erdős Kárpátok déli részében a tüzérségi tevékenység mindkét részről feléledt. Az erdélyrészi keleti arcvonalon a Putna völgytől keletre erős orosz támadások meghiusultak. Sultavtől északra osztrák-magyar osztagok a Mt. Alunison felderítést végeztek. Sósmezőnél és az ojtózi szorosnál román előretörések eredménytelenek maradtak. Campolungtől északra a harci tevékenység erősödött. A románok a vöröstoronyi és szurduki szoroson át dél felé vezető országutak mentén is szivósan védelmezik hazai földjüket. Előrehaladtunk. Tegnap öt tisztet, több mint 1200 főnyi legénységet fogtunk el.

A liszt.

Arad város lisztje újra megfogyatkozott. Az Országos Közélelmezési Hivatal elnökének rendeletéből, legalább egyelőre, az eddig kiutalt lisztmennyiség felét fogja kapni a város.

Eddig ugyanis nehezen, vagy épen nem juthatott sok ember a lisztjéhez. A 45 vagon lisztből nem tellett, a 22 és fél vagon lisztből talán telni fog. A fődolog, hogy megillető részét mindenki pontosan és idejében kapja meg.

Nem győzzük itt hangsúlyozni, hogy a kormányzat minden intézkedését tisztelettel fogadjuk s abba beletnyugszunk. Bizonyosan okuk van rá most is, hogy így cselekedtek. Mi győzni és élni akarunk s ezért a célért, ha kell koplalunk is. A redukált lisztmennyiség ugyan még nem jelenti a koplalást, de minden esetre lemondást és önmegtagadást jelent.

Ha kell: megtegyük ezt is... De mégis meg kell jegyeznünk valamit. Tisztelettel felemeljük szavunkat, hogy ne csak a városok lakosságát sújtsa ez a rendelet. Kövessen el a közlelmezési diktátor ur mindent, hogy a vidék rejtégetett gabonakészlete napvilágot lásson. Azt hisszük, hogy a kellő szigorral foganatosított eljárás meg fogja hozni a maga gyümölcsét. Csak szét kell tekinteni a vidék élőkamráiban, hogy meglássuk azt a nagy különbséget, amely most a vidéki és városi lakosság ellátása között van. A vidék ezelőtt is, ma is dusabban és jobban élt, mint a városok. S most ismét a városok polgársága huzza a rövidebbet; az a polgárság, amely a legnagyobb ipari és háborus munkát végzi. Épen ma jutott nyilvánosságra Hindenburgnak a német kancellárhoz intézett levele, amelyben az ipari munkásság jobb ellátását sürgeti, mert „a nemzet léte, vagy nemléte érdekében vívott harcban döntő jelentőségű az ipari munkásság élelmezése!”

A falvak éléstárait kell azért egy kissé kiüríteni, hogy a városi polgárság is hozzá juthasson az öt megillető lisztmennyiséghez, amely bármily kevés legyen is: elegendő lesz, ha mindenki pontosan és idejében fogja megkapni... (c)

Balkán harcok:

Mackensen vezértábornagy hadserege:

Dobrudzsában előretolt osztagok csatároznak. Bonascic megszállásáról szóló román jelentés koholmány. A dunai vonal több pontján mindkét partról kölcsönösen tüzelnek.

Macedóniai hadszíntér:

A Cserna szakaszban előkészített új állásokat elfoglaltuk. A Struma mellett előrsi csatározások. Ludendorff, első főszállásmester. (A miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Kedvezően haladunk előre a Zsil és Olt-völgyben.

— 1200 oláh fogoly. —

Budapest, november 16. (Hivatalos.) A főhadiszállás jelenti:

Keleti harcok:

Károly főherceg vezérezredes hadserege arcvonala:

Harcaink a Zsil és Olt folyó mindkét oldalán kedvezően haladnak előre. Több mint 1200 foglyot szállítottunk be. Campolungtől északra és Sósmezőnél erős román támadásokat vertünk vissza. Campolungtől északra osztrák-magyar osztagok Mt. Alunison felderítést végeztek. Tölgyestől délkeletre orosz támadások eredménytelenek maradtak. A Mostecanesci magaslatokon előharcok voltak.

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadserege arcvonala:

Az osztrák-magyar csapatoknál nem volt jelentős harci esemény.

Olasz harcok:

Görztől keletre történt, tegnap jelentett vállalkozásunk folytatásaképpen osztagaink ismét elfoglaltak egy ellenes árkot. 60 olaszt elfogtak, hét géppuskát zsákmányoltak. Repülőgépeink egyike a carniai állomás melletti katonai építményeket bőségesen bombázta.

Délkeleti harcok:

Lényeges esemény nem történt. — Hófer altábornagy, a vezérkari főnök helyettese. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Nagy üzletek az aradi kávéházakban.

(Regényes történet a teáról és a borsról.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A háboru minden jelensége, amennyire maga a háboru is soha nem képzelt méreteket öltött, szinte legendás és emberi képzelgetést felülmutató arányokat ölt. A visszaélések és az erények meghaladnak minden emberi mértéket. Nincs például ma áru a piacon, amelynek ára ne szaladna olyan magasságokba, hogy az a középkeresetű emberek által elérhető lenne. Misztikus és érthetetlen az árhullámzás és hiába háberog, hiába jajgat és sír a társadalom, mintha minden hatalom eltűnt volna a földről, vagy ereje összezsugorodott volna, a maradvány hullámok oly magasak, mint az Eiffel torony és mégsem ér fel sem a hatalom, sem a tömegek haragja az áruk áraihoz.

Nincs az a nemzetgazda, nincs az a közgazdasági tudós, aki meg tudná magyarázni és meg tudná világítani azokat az utakat, amelyek az áru megrágul. A németek sokat foglalkoznak ezzel a kérdéssel és találtak rá egy szót, amelyet a közhit befogadott nálunk is, azonban magyarra lefordítani nem tudott. Az árdragító uzsorások letörésére és megfékezésére felállított hadiuzsora-hivatal Németországban és Ausztriában úgy hívja ezt a földalatti, szem elől elrejtett árfejtést, hogy az az ugynevezett „Kettenhandel” eredménye. Mint egy láncnak a szemei, úgy fonódik egymásba a sok közbeeső kéz, amely a közszükségletre nélkülözhetetlen terményt, vagy cikket mint a labdát dobálja ide és oda és azon a rövid uton, míg egyik kézből a másikba jut, száz, kétszáz és ezerszeres kamatokkal drágul meg.

Ez a jelenség nem német és nem osztrák specialitás, hanem sajnos már nálunk; Magyarországon is mindennapos küzdelmünknek lényeges alkotórésze. Az aradi kereskedők, a tisztességes aradi ügynökök egyhanguan jelentik ki, hogy a Kettenhandel következtében megutálták a foglalkozásukat, legszívesebben tartózkodnak mindenféle üzlettől, vásárlástól és eladástól, mert tehetetlenek azokkal a homályból felbukkanó és soha kereskedelemmel nem foglalkozó alakokkal szemben, akik óráról órára minden különösebb indok nélkül hiheetlen mértékben drágítják meg a portékát és miattok kell a közönség vágjait és megvetéseit viselniük. Kétségbeesetten kérdezik, hová forduljanak, a kereskedelmi és iparkamarához-e, vagy a rendőrséghez utalomért és védelemért, mert a kávéházi Kettenhandellek tömege oly rohamosan szaporodik, hogy máholnap teljesen kiszorítja Aradon a szolid kereskedőket és ügynököket a helyükről. Ezek az alakok kora reggel letelepednek egy kávéházi asztalhoz és várják az idegent, aki már tudja, mert Budapesten, vagy másutt értesült arról, hogy egy ilyen aradi alak kezében van egy kötlevél az ország távoli részében fekvő valamely árura és az idegen megveszi tőlük a kötlevélet busás felülfizetéssel. De még az ajtóig sem jut el, már nyomában van egy soha kereskedéssel nem foglalkozott alak, aki esábitó ígérettel csakhamar rábeszéli, hogy adja el a kötlevélet, miért vesződné az áru elhozatalával és eladásával, miért tenné ki magát még annak is, hogy esetleg a rendőrség árdragításért kellemedenkedik neki. Egy ilyen kötlevél naponta néha öt-hat gazdát is cserél.

Egy aradi fiatal ember, ki egy fűszerkereskedő cég irodájában dolgozott, látva azt, hogy Aradon a porbóf igen tekintélyes egzisztenciák emelkednek ki, maga is hirtelen meg-

nyibe egy budapesti utazás kerül. Felment a fővárosba és ott vásárolt száz kiló teát. Azt sem tudta, hogy mit csináljon vele, kinek adja el itt Aradon, hová raktározza, csak annyit tett, hogy egész vagyonát, néhány száz koronát foglalól adta a teára, amelyet különként huszonhét koronáért vásárolt meg. Ügynöktől vette és úgy állapodtak meg, hogy az utánvétellel küldi le az árut Aradra. A tea meg is érkezett, de a könyvelőnek nem volt meg a kétezernegyszáz koronája, amennyi az áru kiváltásához szükséges lett volna. Elment az egyik kávéháza, ott felmutatta egy hozzá hasonló „kereskedő”-nek a kötlevélet, az két perc alatt adott tíz százalék hasznot a tiatalembernek és övé lett a tea. Ez az üzlet tudomására jutott egy kereskedőnek, akinek szüksége lenne nagyobb mennyiségű teára. Felkereste a kötlevél új gazdáját, aki már messziről, kitűnő szimattal megéreztte, hogy az aradi kereskedő megakarja vásárolni az ő áruját. Mikor látta, hogy a kávéház egyik ajtaján bejön a kereskedő, ő hirtelen távozott a másikon, mert nem akart többek jelenlétében az üzletről beszélni. Alig tudta őt a kereskedő az utcán utólréni, mert szinte futott előtte a kötlevéles, hogy ezáltal is azt a hitet ébressze, mintha nem lenne fontos neki, hogy gyorsan tudjon a portékáján és nem is óhajtja a találkozást. A kereskedő bedült a raffinált alkalmi ügynöknek és mikor nagy loholva utólréte, még ő kért bocsánatot, hogy alkalmatlankodik és viszi a nagy keresetet Senki ur után.

— Na igen, van száz kiló teám, de nagy utánjárásomba került a megszerzése, nem is szívesen válnék meg tőle.

— De hisz úgy tudom — mondta ámulva a kereskedő — csak ma mélyőztattott a kötlevélet a kollégám könyvelőjétől megvásárolni.

— Elátha tudja és mindenáron meg akarja venni a teát, hát eladom magának. Kilója harminnyolc korona. Egy fillérrel sem olcsóbb.

És a kereskedő megvette a teát harminnyolc koronáért, amelyen Senki ur két óra leforgása alatt nyolcszáz koronát keresett anélkül, hogy életében száz kiló teát látott volna egy halomban.

A borsnak is van egy érdekes története, amely egyik napról a másikra tizenöt-husz koronával emelkedik különként. Egy aradi nagykereskedő bécsi lapban olvasta, hogy Észak-Magyarországon van valaki, aki borsot kínál eladásra. Sürgönyözött neki, hogy nagyobb mennyiséget a hirdetett áron megvásárol. Azt a választ kapta, hogy miután sürgönye egy fél nappal később, a borsnak az ára már négy koronával emelkedett, de ilyen áron rendelkezésére áll.

A kereskedő abban a tudatban, hogy a bors az övé, azt el is adta tisztességes, tíz percentes kereskedői haszonnal és nyomban sürgönyözött is a felvidéki borstulajdonosnak, hogy megadja az újabb árat is, csak szállítsa az árut.

Négy nap múlva kapott választ, amelyben tudtára adja neki üzletbarátja, hogyha sürgönyileg azonnal beküld nyolcszáz korona foglalót, a többi pedig az áru megérkezése után ugyancsak sürgönyileg megküldi és minden kilóra újabb tíz koronát fizet felár gyanánt, akkor megkaphatja a borsot.

Mint hogy az aradi kereskedő az árut elküldte és ahhoz van hozzá szokva, hogy szavának ura marad, még ha súlyos anyagi veszteségével jár is, minden feltételt akceptált, beleegyezett a magasabb árba és kiváltotta az árut és tetemes veszteséggel leszállította.

Ezek ma a kereskedelem utjai és módszerei. Nincs hatalom, nincs erő, amely a Siserahadat vissza tudná szorítani oda, ahová való és úgy látszik, hogy Magyarországon még a világháboru sem volt elég elementáris meg rázkódtatás ahhoz, hogy mindazokat tömörítse és szervezze, akik a maguk széthulló erejére hagyatva, a náluk ügyesebbek és erősebbek martalékává, zsákmányává válnak. Ebbe a kategóriába tartoznak a tisztességes kereskedők, de — a fogyasztók is.

Norvégia és Németország viszálja.

(Amerika Belgium lakosságáért.)

— Távirati tudósítás. —

Stockholmban és Krisztiániában a német-norvég feszültség kiélesedéséről nyugtalanító hírek terjedtek el, sőt a norvég hadsereg mozgósításáról is érkeztek jelentések.

A Tidningen azonban megcáfolja a norvég mozgósításról szóló híreket és jól értesült norvég helyekről jelenti, hogy Norvégiában bizalommal néznek a német-norvég tárgyalások elé.

Washingtonból táviratozzák: Lansing külügyi államtitkár közli, hogy az Egyesült Államok utasította berlini képviselőjét, hogy tegye szóvá a német birodalmi kancellár előtt a Belgiumból eltávolított polgári lakosság sorsát. Ezt az utasítást a berlini nagykövetség a belga kormány kivánságára adták. Nincs azonban az utasításban semmi olyan dolog, amelyből arra lehetne következtetni, hogy Amerika helyteleníti Németország eljárását.

A sajtóhadiszállásról jelentik: A francia vezérkar november 15-én kiadott hivatalos jelentése így hangzik: A Somme-fronton a csata az egész napon át hevesen tartott. Az ellenség tetemes erővel, a Sommetől északra és délre hatalmas erőfeszítést tett. Csapatunk ellenállása azonban győzött az ellenség rohamtámadásain és a németek csak korlátozott sikereket tudtak elérni, nagy veszteségek árán. A Sommetől északra heves támadást intéztek a Le Beulstól és Buchavesnestől délre levő területig. Az ellenségnek sikerült előretolt állásainkba, a St. Pierre Vaast északi esücskébe, az erdő nyugati szélén megvetni a lábát. A folyótól délre a németek az Ablaincourt-Chaulnes-fronton megismételték heves támadásaikat, de csak Pressoire falu keleti részén jutottak előbbre.

Az angol alsóházban Tomasz képviselő meginterpellálta a kormányt, amiért a Cardiffban tartott békegyűlést megzavartatta. Simon belügyminiszter azt válaszolta, hogy Mackdonaldnak és híveinek béketevékenysége zavarkat okoz, mivel nézeteik a tisztességes békéről ellentétesek az angol nép többségének tölfogásával.

Newyorkból jelentik a Timesnek, hogy a Deutschland tengeralattjáró kereskedelmi hajó uton van hazafelé.

Az olasz kormány egy újabb dekretumban szigorú büntetést szab minden olyan közleményre, mely kereskedelmi hajók elindulásáról és annak irányáról szól. Ezzel a rendelettel a buvárhajók által okozott veszteségeket akarják

Orosz tiltakozás az önálló Lengyelország ellen.

— Távirati tudósítás. —

A Novoje Vremjában Pilsutzky, az orosz lengyel légió parancsnoka, kifejti, hogy a központi hatalmak az önálló lengyel királyi hadsereg megteremtése által legalább hétszáz ezer emberrel növelik meg haderejüket.

Az orosz kormány hivatalosan a következőket közli: a német magyar- és osztrák kormányok a megszállott Orosz-Lengyel tartományok elszakításával és önálló állammá alakításával nyilvánvalóan azt a célt akarják elérni, hogy hadseregiüket orosz-lengyel ujjoncokkal egészítsék ki. Az orosz kormány Németország, Magyarország és Ausztria ezen cselekedetében a nemzetközi jognak durva megsértését látja, mert ez megtiltja, hogy a megszállott területek lakosságát arra kényszerítsék, hogy fegyvert fogjon hazája ellen. Az orosz kormány a proklamációt értéktelennek minősíti. Oroszország a háború kitörése óta két ízben nyilatkozott a lengyel kérdéstről és kijelentette, hogy a lengyel királyság megalakítását tervezi, oly módon, hogy abban az összes lengyel területeket egyesíti.

Oroszország diplomáciai képviselői utasítást kaptak, hogy jelentsék be Oroszországnak a lengyel királyság visszaállítására elleni tiltakozását és hogy az orosz kormány a proklamációt érvénytelennek jelenti ki. Az oroszok ragaszkodnak ahhoz, hogy a tartományok az orosz birodalomhoz tartoznak és a tartományok lakóinak a cárnak tett hűségküje most és a jövőben is érvényes.

Az orosz dumában Garusievic a lengyel csoport elnöke nyilatkozatot olvasott fel, amelyben többek között a következőket mondotta: Olyan időben, amikor a háború még teljes erővel folyik, a központiak vakmerően nemcsak Lengyelország, hanem egész Közép-Európa sorsának intézését magukhoz ragadták. A németek által megteremtett Lengyelország mindenkor a német hatalmaktól függene. A lengyel nép soha sem járulna hozzá a lengyel kérdésnek német megoldásához, mert az ellentétben áll a lengyel nép törekvéseivel. Német ember volt az, aki sürgette annak idején Lengyelország felosztását és német ember az, aki most a lengyelek egyesülésének történelmi szükségességét meg akarja gátolni. A német eljárás Lengyelországot megmásítással tenyegeti. Eljárásának célja viszályt kelteni Lengyelország és Oroszország között, hogy a művelt világ szemében igazolhassák a felháborító sorozást. Bizonyosan tudják, hogy a lengyel népet tragikus helyzetben nem hagyhatják el barátai. A németek eljárása nem marad hatástalan, Oroszország és szövetségesei tiltakozni fognak a lengyel kérdésnek ilyen tén való elintézése ellen.

Nyilvánvaló, hogy e nyilatkozatot az orosz kormány rendelte meg. A lengyel nép értékét bizonyára felismerték, mert ha a lengyel képviselők nem ilyen álláspontot foglalnának el, már bizonyára utban lennének Szibériába.

A birodalmi gyűlésen Sebeko képviselő tiltakozott az ellen, hogy a lengyeleknek, ősi ellenségük, Németország adjon álláspontot. Sgelovtov felháborodással beszélt a proklamálásról és inti a lengyelséget, hogy a megpróbáltatás ezen napjaiban emlékezzenek meg Nikolajevics genera-

lisszimus proklamációjáról. A háború meggátolta Oroszlengyelország újjászervezését, mégis megkapták már a községi önkormányzatot. A központiaktól megígért függetlenség sirba vimé a lengyelséget. A lengyelek üdvö a szlávtság ősi védelmezőjének Oroszországnak kezében van. A lengyel kérdés megoldása csupán a cár nagylelkű jóságának folyamánya lehet. Végül Protopopov orosz belügyminiszter a kormány nevében kijelentette, hogy a kormány most is a generalissimus proklamációjában lévő állásponton van. Bizton támaszkodnak a felhívásra, miként a harctereken kiöntött vérre, ami kizárólag a cári birodalom megvédéseért omlott.

A Russkoje Slovo azt írja, hogy az új lengyel viszonyokról Stürmer miniszterelnök november hetedikén Pa-leologue francia és Buchanan angol nagykövetekkel több óráig tanácskozott. A konferencia után Buchanan azt mondotta, hogy Németország Lengyelországnak egy megkisebbitett királyságot kínál. Szerinte a lengyelek sem elégedtek meg a megkisebbitett állammal.

Magas jutalom teamegbetegedésekért.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A következő sorok közlésére kérték bennünket:

Miután az ozsonna-kávé kimérését a polgármester ur betiltotta, kénytelen vagyok e hó 15-ike óta, bár nem szívesen — mert napi nyereség-többletem alig 20-25 korona — a közönség eme kedvenc itala helyett, teát kiszolgálni.

Aki teámból már ivott, meggyőződött róla, hogy az meleg, hig, sőt folyékony és éppen olyan sötétbarnavöröses színű, mint bármely orosz, vagy kínai tea-főzet.

Mégis teám minősége ellen panaszokat hallok, melyek: — mint minden más vészir, — rohamosan terjednek a városban.

Ezzel szemben kijelentem:

Nem igaz, hogy teám okozta gyomoresikarás következtében bárki a falra mászott volna. Aki nekem ilyen falat mutat, annak fizetek, minden magassági méter után 500 koronát, mely összeg vagyontalanság esetén börtönbüntetésre átváltoztatható.

Nem igaz, hogy teám élvezete után bárki az összes menybéli tárgyakat énekelni hallotta volna. Aki nekem egyetlen ilyen bebizonyíthatólag kifogástalan tárgyat mutat, annak 8000 koronát fizetek.

Nem igaz, hogy teám élvezete után bárki végrendeletileg olyképp rendelkezett volna, hogy

halka után teste felboncolandó. Kötelezem magam minden ilyen végrendeletért a nevető örökösök részére eső vagyonszám felet készpénzben kifizetni.

Nem igaz, hogy tegnap, teám élvezete után, vendégeim botjait ragadták és engem elverni akartak volna. Nem volt ez már lehetséges azért sem, mert én már idejekorán eldugtam az összes botokat, különben is egész nap a pincében tartózkodtam.

Ezzel szemben igaz, hogy mindenkor tiszta, hamisítatlan vízből készítem a teámat és ha azt valaki nem találja jónak, az nem egyéb, mint automoesuggesztio.

Tekintve az általam kitűzött magas díjakat, magánérdekből nevémet ide ki nem írhatom, azért figyelmeztetek mindenkit, hogy az alulírott név hamis anonymsa. Tisztelettel Tejfülössi Berci, kávé.

(K—II.)

Sienkievic Henrik meghalt.

Genfből jelentik: Sienkievic Henrik, a világhírű lengyel regényíró, ma Svájcban, Vevey városban meghalt. A költő 70 éves kora ellenére beteg sem volt, halála váratlanul történt.

A lengyel királyság feltámadását ünnepli és a lengyel nemzet a legnagyobb íróját ravalozza fel. Megható ez az ellentét, amint megható az elnyomott nemzetek íróinak sorsa. Csak a magyar irodalom szomorú korszakaira kell visszagondolnunk, hogy belássuk, mit jelentenek az írók a leigázott és rabláncra fűzött nemzetnek. Midőn elhalni látszik minden élet a nemzet megdermedt testében s az arisztokrácia a nemzetköziség karmai közt liheg, a pór-nép pedig görnyedve huzza a rabigát: e sötét éjszakában, hol világol életet jelentő mécsvilág? A költők és írók ablakán szűrődik át ez fény...

Az érzelmek hangján megszólalni nem lehet, az igazságot kimondani nem szabad s megszületnek az allegóriák, amelyeknek alakjában mindent el lehet mondani és amelyeket nem érthet meg csak az, akinek ugyanazért az eszméért ég és fáj a lelke, mint a költőé. Az orosz deszpotizmus dehogyan is ismerte fel magát Neró császár vérszomjas és kegyetlen alakjában. A „Quo Vadis” mély hangulata és izgalmas történetében ki kereste volna annak a lángoló gyűlöletnek a mását, amely ott égett a lengyel szívek mélyén Oroszország ellen. Midőn, 1895-ben ez a regény megjelent, a lengyel nemzet fiai elkapták és mohón olvasták eszmélve önmagunkra, később egymás után jelent meg ez a könyv több idegen nyelven s újabb és újabb kiadásai egymást követték. Voltaképpen ez tette íróját európai hírtív, noha midőn e regényét megírta, már hosszú irodalmi mult állott mögötte.

Mint egy leigázott nemzet fia, ki hontalanná lett saját honában, fiatalságában Amerikába vándorolt, ahol a lendületes energiával fejlődő jenki világ érdekes típusait rögzítette meg. Termékenysége nagyarányú volt s megfordult hazánkban is, ahol számos tisztelője és rajongója volt. Ő maga nagy bámulója volt Jókai zsenijének s nem egyszer említette volt magyar ismerősei előtt, midőn nemzetközi fűrdőhelyeken ezekkel találkozott, hogy életének vágya az: regényt írni a magyar és lengyel nemzet összekapcsolódó történelmi idejéből, e két nemzetnek egymás iránt érzett szeretetéről. Fájdalom, ezt a regényt nem írhatta meg, pedig talán most ihletet nyert volna, midőn magyar honvédek vitézsége állítja fel újra az önálló lengyel királyságot... (E)

Posta rablás szemtanuk jelenlétében.

(Vakmerő betörő banda.)

— Távirati tudósítás. —

Ma délelőtt telefonon értesítették a budapesti rendőrfőkapitányságot, hogy a szolnok-megyei Jászkarajenő község postahivatalát az éj folyamán kirabolták. A szenzációs rablótámadásról tudósítunk a következőket jelenti:

Ma éjjel a Szolnokmegyében lévő Jászkarajenő község postahivatalát, mely Kerekgyártó Loránd dr.-nak a község körorvosának házában van elhelyezve, négy rabló megtámadta és körül vették az épületet. A rablók betörték a postahivatal belsőjebe és a ház minden ajtaját bekötötték, hogy senki se menekülhessen kezik közül. A körorvos látva a fenyegető veszélyt, fegyvert fogott, hogy védekezzék, de a támadók, akik álarcban voltak és így az orvos nem ismerhette fel kilétüket, rövid, elkeseredett dulakodás után lefegyverezték. A körorvos családjával együtt kénytelen volt végig nézni, amint a rablók egyike egy felfegyverzett katonára egy nő segítségével a postahivatal minden fiókját feltörte és társai segítségével az összes ott található értékeket egy az udvaron álló kocsira hordta.

Majd, midőn a rablók a postahivatalban már nem találtak más elvinni valót, a körorvos lakását kezdték kifosztani és elvitték a lakásban lévő Wertheim szekrényt.

Amint az álarcos banditák elhajlottak, az orvos azonnal fellármázta a csendőrséget és azokkal egyetemben kocsira ülve üldözőbe vette a rablókat. Tetélen pusztá határában meg is találták az ellopott pénzeszekrényt, melyet a menekülők baltával szétverték. A Wertheim-kassza tartalmát, néhány száz korona készpénzt és egy több ezer koronáról szóló takaréketet könyvet a rablók magukkal vitték és az iratokat elégették. A postahivatalból, eddigi megállapítás szerint, több mint negyvenezer korona értéket raboltak el.

Nagykőrös határában a rendőrség ráakadt egy Kotai Pál nevű tanyásgazdára, akit a rablók menekülésük közben véresre hajszoltak. Amint kiderült, a banditák megtámadták a parasztagaszt és kényszerítették, hogy a menekülés közben megsántult lovaik helyébe, két új lovat adjon.

Az új fogattal Abony felé hajlottak. Utközben az üldözőknek az országúton haladók elmondták, hogy láttak egy kocsit, amelyen egy nő, három polgári ruhás férfi és egy katonát ültek, gyors iramban Erzsébetfalva irányába haladni. A banditáknak azóta nyomuk veszett. A rendőrség nagy apparátussal nyomozza a vakmerő betörőket.

Zsákhordó fiából párisi nagykövet.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Jelentettük már, hogy Olaszország párisi nagykövete Salvago Raggi márki lett, aki így a legelső diplomáciai pozícióba jutott Tittoni utóda gyanánt. Egész Olaszország azon töpreng most, hogy voltaképpen kicsoda is ez a márki Raggi, akinek nevét a diplomáciában eddig ugyyszólván senki sem ismerte. Sonnine olasz külügyminiszteren kívül. A párisi nagykövetségi pozíció egyike a legfontosabbaknak és éppen ezért Olaszországot eddig mindig a legkiválóbb diplomata képviselték Franciaországban. Az olasz lapok rámutatnak arra, hogy Olaszországot legutóbb csupa olyan diplomata képviselte Párisban, akik vagy miniszterek voltak előbb, vagy később váltak miniszterekké. Az olasz kormányhoz közel álló lapok is esodálkozva kérdezik, hogy voltaképpen kicsoda is Raggi ur. Az indiszkrét újságírók azután megállapították, hogy a párisi új nagykövet édesapja előbb kézműves, majd pedig kikötő munkás volt Genuában. Hogy mi módon jutott hercegi vagyonhoz és hogyan lett belőle márki, azt a következőképpen mondja el egyik beavatott politikai előkelőség:

— Az öreg Raggi ifjabb korában, mint kikötő munkás csak napról-napra tudta megszerezni a kenyerét és Genuában igen súlyos viszonyok között élt. Mint kikötő munkás egyszer kihallgatott egy beszélgetést és megtudta, hogy a genuai nagyszabású új kikötőt hová akarják építeni. Ugylátszik sok természetes ésszel rendelkezett, mert pénzes társat keresett és azzal egyetemben a genuai új kikötő környékén olcsón összevásárolta a kisebb házakat. Amikor azután az állam hozzá fogott a kikötő tervezéséhez, szükséges volt a környékbeli házak lerombolása és a telkeknek drága pénzért való kisajátítása. Már ez is jelentékeny hasznot eredményezett az öreg Ragginak, aki ezután természetesen felhagyott a napszámos munkával és vállalkozásba fogott tőkájével. Mint kikötő munkás megfigyelve, hogy kis szerencséivel a gabonakereskedők nagy vagyonhoz juthatnak. Pénzcsékjét gabonauzletbe fektette és óriási szerencséivel spekulált, úgy, hogy néhány esztendő alatt hatalmas vagyonra tett szert. Az első millió lira lavinaszzerűleg növekedett és két évtized múlva az egykori kikötő munkás többszörös milliómossá vált.

Genua környékén kastélya és villái voltak és egyetlen fiát Salvago Raggi kitünő nevelésben részesítette. Egész Olaszországban híressé vált egyik esodálatos nagyszerűséggel épített tengeri kőlakja révén. Ez a palota egy kiugró sziklán állott és az egyik termének íveg volt a talapzata, úgy, hogy aki ebben a teremben étkezett, annak a lábai alatt a tenger csodás hullámai játszadoztak és gyönyörködhetett a tenger kék hullámzásában. A közvélemény regekastélynak nevezte el. Az akkori olasz király, Umberto, szintén nagyon kíváncsi volt erre a kőlakra és elhatározta, hogy megtekinti a palotát, de különösen az üvegtalapatu ebédőt. Az udvari törvény szerint azonban az olasz királynak csak magas rangú egyéniségnél volt szabad látogatást tenni. Ezért tehát az olasz király márkivá nevezte ki az öreg Raggi és a kinevezés napján látogatást tett Genua határában lévő regekastélyában.

Az öreg Raggi fia, a mostani párisi nagykövet már évekket ezelőtt üzleti összeköttetésben állott a mostani olasz külügyminiszterrel Szoninival, aki rendkívül megszerette az ügyes fellépésű és kiváló alkalmazkodó képességű fiatal diplomatát és az első alkalommal felhasználta arra, hogy igen előkelő pozícióba juttassa.

IRODALOM ES MŰVESZET.

Színházi műsor:

Pénteken: Bernát bácsi, családi kép, bemutató előadás A. bérlet.

Szombaton délután fél négy órakor, fél helyekkel ifjúsági előadás: Nani, enekes játék.

Este nyolc órakor rendez helyárrakkal: Bernát bácsi, másodszor B. bérlet.

* A színház hírel. Ifjúsági és népies előadás. Szombaton délután fél 4 órakor lesz a legközelebbi ifjúsági és népies előadás. Színpad kerül a „Nani”. Pénteken 17-én van Bernát bácsi, ennek a kitünő ujdonságnak a bemutató előadása. A „Bernát bácsi” egymásután három estén marad műsoron. A főszereplők: Várnai, Poigár S., Győző, Delli, Kiss M., Kertész, Heppesné, Kieffer, Dori T. és Blidár V.

* A bűn gyermeke, egy minden ízében megható 4 felvonásos társadalmi dráma kerül vasárnap bemutatásra az Erzsébet-mozgósínházban. E kép a világhírű Mester-gyárból került ki. A társadalmi régi, örök problémáját dolgozza fel, de talál rá módot, hogy új, gyönyörű, hatásosabbul-hatásosabb beállítások által vonzóvá és érdekessé tegye. Egy színésznek kis gyermekét idegen nővel neveltetni fel, de a kis gyermek közben meghal, a nevelő anya saját gyermekét vallja a színésznek gyermekének. A gyermek felső, rossz, kicsapongó életet él, lopással tartja fenn magát. Edosanyjának hitt színésznőt állandóan zsarolja, aki fél titkát fájóknak elárulni. Egy alkalommal a színésznő lakásába tör be, a rendőrség üldözi, de elfogatás helyett egy golyó megöli. A színésznő sokogva borul férjére és bevallja, hogy ez az ő gyermeke volt, de megérkezik az igazi édesanya, aki bevallja a színésznőnek, hogy ez nem az ő gyermeke, az ové még kismé korában meghalt. Legközelebb: Az igazság.

* Nőgyűlölő. (Dorrit Weixler filmsorozat I. az Urániában.) Egy szóval is meg lehetne jelölni Dorrit Weixler egyéniségét és ez a rövid szó: bájos. A legbájosabb moziszínész nő feltétlenül és egyhangúan elismerten Dorrit Weixler. Akár filmszerepben, akár bakfis szerepben, akár vígjátékban, akár drámában látjuk őt játsszani elbájoló egyéniségével, fiatalságával és melegségével. Moxdulatai egyszerűek, pózt nem ismer, de azazt azokat az érzéseket, melyeket az ember tapasztal, mindig éreztetve tudja

adni egyszerű eszközeivel is. Az idei évadra az Oliver filmgyár szerződtette a művésznőt és az Uránia abban a kellemes helyzetben van, hogy jelentheti közönségének, hogy valamennyi új Dorrit Weixler kép kizárólag az Urániában kerül bemutatásra. A mai kép férfiszerepben mutatja be Dorrit Weixlert és igazán felesleges volna minden dicsőret. — Karthausi báró Eötvös József remeke filmen legközelebb az Urániában kerül színre.

* A fekete huszár a jelenkor legesodásabb háborus slágere, Harry Piel viel világhírű műve legközelebb az Erzsébet-mozgósínházban kerül bemutatásra.

TORVÉNYKEZÉS.

§ Mikor büntethető az, aki telefonon sért? A belügyminiszter 1916. évi 36. számú határozata apkakat fog érdekelni. G. D. kereskedő ellen hivatalos eljárásban lévő hatósági közönség szóbeli megsértése miatt a kbtkv. 46. §-a alapján tett kihágási eljárás indult meg. A terhelt felebbezése folytán az ítéletet a miniszter felülvizsgálta s a következő harmadfoku ítéletet hozta: A kerületi kapitány elsőfoku ítélete megváltoztatottatik s terhelt a terhére rótt kibégás vádjá és jogkövetkezményei alól fölmentetik. Terheltet ugyanis a miatt büntették meg, mert B. E. rendőrtisztot hivatalos eljárásban távbeszélőn történt beszéd közben használt sértő kifejezésekkel megsértette. Terhelt tagadásával szemben sértett azzal kívánja bizonyítani, hogy a távbeszélőn terhelt beszélt vele és használta a sértő kifejezéseket, mert terhelt 120—81. számú távbeszélő állomását hívta fel, másrészt, mert midőn sértett terheltet az elkövetett sértés után nyomában felkereste és kérdőre vonta, terhelt igazatott lett és ugyanazzal a hangléptéssel és hangmodorral beszélt, mint távbeszélőn. Minthogy azonban az a körülmény, hogy a sértés terhelt távbeszélőjén és akkor követett el, amikor sértett terheltet a távbeszélőhöz kérte, a távbeszélőn hallott hangnak a távbeszélőn tapasztalható hangváltozással fogva a felhozott bizonyítási adatok nem nem képezhetnek oly jogszzerű bizonyítékot, melyre büntető ítélet megnyugvással tekinthető lenne, ennál fogva terheltet a kihágás vádjá és jogkövetkezményei alól fel kellett menteni.

Gazdagodjatok ahogy tudtok.

(Az állami vaj története.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Bobrinszky gróf földmivelésügyi miniszter a napokban egy nagyon rosszakaratu élnek lett a gazdája. Hivatalnokaival egy statisztikát állított össze és bocsátott a nyilvánosságra, amely szerint az élelmiszerkérdésben szeptember hónapban egyedül Péterváron a különböző kormányzati bizottságok kilencvenhét ülést tartottak. A miniszteri szatirikus, vagy ha jobban tejszik, a szatirikus miniszter, aki a front mögötti Oroszország egyik legfőbb parancsnoka, a következő száraz megjegyzéssel zárta be statisztikai röpirvét: a kilencvenhét ülés közül hatvan mindenféle elhatározás és komoly cöbra való törekvés nélkül ért véget. Ezek a pompás szavak bizonyítják a legkarakterisztikusabban, hogy mennyire nincs helyes kormányzati rend Oroszországban. Ezek szolgáltatják a legjobb diagnózist az orosz államtest betegségről. A lázas tevékenység, mint Oroszországban mindig, most is khaosza vezette a kormányzatot, amely khaosza ma már azok sem ismerik ki magukat, akik a legbeavatottabbak. Akik tegnap még ellenfelek voltak, ma vállvetve küzdenek és a tegnapi szövetséges társak ma már késhegyre mennek egymás ellen. A főkérdés az élelmiszer körül forog. E mögött azonban remények és kívánságok leselkednek, amelynek teljesülésétől függ talán a cári Oroszország léte, vagy nem léte. Kormányzás nélkül rohan az orosz állam hajó: az orosz Isten magasabban van s az orosz cár messzebb, mint valaha. Stürmer csak annyiban elnöke a kormányzatnak, amennyiben a hivatalnoklistán, mint miniszterelnök szerepel. A miniszterek csak annyiban miniszterek, amennyiben megengedik nekik, hogy azok legyenek. Ami most Oroszországban történik, amit vesznek és eladnak, mind-mind szétvári a hűségnek és a hitnek utolsó darabját is. Az egyes pártok és frakciók mohón nyujtják ki nem mindig tiszta kezüket az államkonyha hűs fazekai után. Az egész úgy tűnik föl, mint egy gyorsan rohanó film, amelyen az események szédítően tolonganak s ahol a lehetetlen, úgy látszik, mintha lehet, volna.

Kisérreljük meg ebben a zürzavarban, hogy feltaláljunk bizonyos szükséges dolgokat. E pillanatban (ki tudja holnap mi lesz) két többkevesebb számba vehető csoport áll egymással szemben. Az egyiknek élén Bobrinszky gróf földmivelésügyi miniszter áll, az orosz nemes-ség reakcionárius szárnyának korábbi vezetője. Most azonban a progresszív blok bizalmasa, a szembenálló csoport vezetője Protopopow, tegnap még az orosz liberálisizmus oszlopa, ma ugyanannak az ellenzője. Ime e jellemzésből kitűnik, hogy ha a vezetők ennyire megtagadták régi elveiket és más emberekké lettek, mint voltak, milyen felfordulás lehet most Oroszország közéletében. Emellett a kadet-klub ellensége mind a két pártnak és az apróbb pártok sem tudják egész bizonyossággal, hogy ki ellen küzdenek és ki mellé álljanak. A magas hivatalok előszobáiban a legkülönösebb jelenetek játszódhatnak le. Az egynapos miniszterek nem biznak a hozzájuk legközelebb álló alantasaikban sem s ezekből is hiányzik a főnökük iránt érzett hivatalos respektus. Mindenki tudja, hogy a mai világ holnapra elmulhatik, a mai hatalmas után holnap egy új jöhet. Mint valami magától érthető dologról beszélnek egy miniszteri hivatalnokokról, aki a miniszter pártjához tartozik és egy miniszteri tanácsosról, aki a miniszterrel szembenálló pártnak vezér-

férfia. Az általános bizalmatlanság e tarka mezején gördül most az orosz állam kocsija.

Minő következményekkel fog a különböző pártok vitája járni, ma még nem látható előre, az sem, hogy Bobrinszky gróf, kinek nemesi címere és sok milliója tekintélyt ad, hogyan s minő eszközökkel fogja megvívni harcát ellenfeleivel, előre szintén nem látható. Az orosz közéletnek jellegzetes alakja Trepov vasuti miniszter, kinek vasuti politikája az éhező oroszokat még éhesebbé tette s aki a Murmán vasut kérdésben alaposan csuffá is tette magát. Őt úgy ismerik egész Oroszországban, aki nem szívesen válnék meg miniszteri frakkjától. Ezzel az urral egyébiránt a legutóbbi időben történt valami, ami világosan bizonyítja, hogyan lopnak ma hivatalosan Oroszországban. A Trepov minisztériuma hivatalos költségen fentart egy hadikórházat és e hadikórház számára szükség van a többek között vajra is. Vaj azonban most Oroszországban ritkaság számba megy s ha van, nagyon drága. Az orosz vasutak feje most egy nagyszerű megoldást talál. Elküldte vasutján egyik magasrangú hivatalnokát Szibériába, hogy Omszkban, a szibériai vajtermékek központjában negyven mássa vajot vegyen s azt Pétervárra szállítsa. Így is lett. A magasrangú minisztériumi hivatalnok megérkezett Omszkba, ahol a szükséges vajmennyiséget meg is vette, valóban olcsón, fontját 50 kopekért. A magasrangú hivatalnok siet a vasúthoz, hogy a vajot be-vaggonirozza. Az állomásfőnök azonban kijelenti, hogy nagyon sajnálja, de egyelőre a vaj részére nincsen kocsija. Mit volt tenni. A magasrangú hivatalnoknak „meg kellett kenni” a kisebb rangú hivatalnokot s ekkor megérkezhetett a vaj Pétervárra, itt azonban már fontja egy rubel harminc kopekbe került. Büszkén, hogy misszióját ilyen pompásan teljesítette, utazott vissza Pétervárra a magasrangú hivatalnok s előadta sikeres működésének eredményét. A minisztérium keresni kezdi a vajat a pétervári állomáson. A vajás kocsi azonban a legszorgalmasabb keresés ellenére sem sincs sehol. Ismét megkennék egy néhány hivatalnokot, mire a vajás vagon csakugyan megkerül, de ekkor már a vajuak fontja egy rubel kilencven kopekben van. Most ismét meglepetés következik. Mialatt a szerencsétlen vaj a pétervári állomáson feküdt, a pétervári rendőrfőnök jogánál fogva rekvirálta a vajat és pedig az eredeti áron, ötven kopekért fontját. Az orosz vasutak feje ekkor legalább a vaj másik felét akarta megkapni, ez azonban hirtelen ismét eltűnt, vagy amint a hivatalos akták jelentették, valamelyik vidéki állomáson leadták, ahol fedetlen helységbe kerültek s most legfeljebb kocsikenésre alkalmas.

Az állami vajnak a története visszatükrözi a mai kormány nélküli nagy Oroszországot. Gazdagodjatok ahogy tudtok, ez ma a jelszó ott s ez a fizetés. A háborus állapot zavaros vizein mindenki halászni igyekszik. Az orosz дума elé terjesztett ezerhat háborus törvényjavaslat közül nem kevesebbet, mint négyszázkilencvenhetet a népképviselőt meghallgatása nélkül törvényvé emeltek. Amint a Rjees írja, a pétervári körökben milliós csalásokról, a városi gazdálkodás abnormis költségeiről beszélnek. De így van ez más városokban, például Odesszában is, ahol a városi hatóság valószággal kirabolja a lakosságot. A

kiewi városi hatóságot törvényszék elé állították, mert az ottani magisztrátus az élelmiszerek bevásárlásánál egy néhány milliót eltüntett.

Hja, mindenki úgy gazdagszik, ahogy tud.

S mit szól mindehhez az orosz nép? Van egy találó orosz közmondás: Ha a nagy urak egymást püfölik, a kisiúknak fájul meg a fejük.

Cigarettaért árusított liszt és kenyérjegyek.

(Gyermekek tolvaj szövete.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az aradi rendőrség bünygyi osztályának ma nagy dolga volt. Egy kis gyermekekből álló bünszövetkezetet fogtak el a rendőrség detektívjei. A városházán, a gazdasági ügyosztályban hetek óta panaszkodtak arról, hogy a kenyér és lisztjegyeket állandóan és rendszeresen lopkodják. Ma nyomára jöttek a jegyek tolvajainak és azokat sikerült is elfogni.

A város a liszt és kenyérjegyeket a budapesti Atheneum-társaság nyomdájából kapja, havonként egyszer. Ezeket a jegyeket a gazdasági hivatalba szállítják, itt az egyes kerületek szükségletéhez képest megszámlálják, összekötik azokat és zsákokban, jól elzárva szállítják ki a jegykiosztó-bizottságokhoz. Budapestről is csak annyi jegyet kap a város, pontosan megszámlálva, amennyire szükség van és ha csak egy jeggyel is kevesebbet küldenek, annak is felfedezik hiányát. A legutóbb megérkezett lisztjegyeken egy kis nyomdahlábát fedeztek fel a gazdasági ügyosztályban s épen ezért a jegyeket a hiba kiigazítása céljából, gondosan átszámolva, átadták egyik aradi ipartelepnek, mely elvégezte a szükséges munkát és a napokban a jegyeket visszaszállította a hivatalnak. Mikor a jegyeket a kiosztó-bizottságoknak el akarták szállítani, megdöbbenve látták, hogy a jegyekből ismét sok hiányzik. Kerestek, kutattak a jegyek után, hogy nem-e a hivatalban, vagy az ipartelepen kallódtak azok el. A jegyek azonban nyomtalanul eltűntek.

A gazdasági hivatal feljelentést tett a rendőrségen, ahol Beretz Ferenc rendőrkapitány megindította a nyomozást a jegyek dezsmálói ellen. A detektívek már tegnap hírt szereztek arról, hogy gyermekeknél vannak lisztjegyek, akik azokat az utcai járókezőknek pénzért, cigarettáért és hasonló apróságokért adják el. Ma aztán az egyik detektívnek sikerült egy fiatal, alig tízennégy éves kereskedő-tanoncot elfogni, aki egy-két cigarettáért bocsájtott áruba lisztjegyeket. A fiút felkísérte a rendőrségre, ahol Beretz Ferenc rendőrkapitány, a bünygyi osztály főnöke fogta vallatóra. A gyerek elmondotta, hogy kitől kapta a jegyeket s elmondotta azt is, hogy már több ízben jutottak hozzá így lisztjegyek. A detektívek ezután felkísérték ezt a fiút is. Ez annak az ipartelepnek volt tanulója, ahol a jegyeket kijavították. Kevés faggatás után bevallotta, hogy ő volt a lisztjegyek tolvaja és elmondott azt is, hogy kik azok a társai, akik a jegyeket értékesítették. Ilyenformán a detektívek delután hat órára öt suhancot fogtak el, akik mind segédkeztek a jegyek árusításában. A rendőrség kihallgatta őket aziránt is, hogy kik voltak azok, akik a jegyeket tőlük vásárolták s most ezek ellen is megindul a eljárás.

Orosz vandalizmus

a háziezred frontja előtt.

(Aradi katonák megőrült olaszokat fogtak el.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A hosszú háboru az emberi lélekből mindent napvilágra hozott, amit benne az évszázadok el tudtak rejtteni. Jót és rosszat is. A hadvezetőségek, a kormányok, száraz rövidséggel egy-két mondatban szokták tudomására adni a világnak, hogy ellenségeink ilyen, meg amolyan embertelenséget követtek megint el és vétettek szörnyűségesen nagyot minden emberi jog és tisztesség ellen. Az egész háboru alatt egyetlen egyszer sem törekedtünk arra, hogy befeketítsük, piszkítsuk, vagy gyalázzuk azokat, akik fegyverrel kezükben törekedtek és törekednek a megsemmisítésünkre. Megtudtuk tartani a mértéket, noha nekünk egyedül, magyaroknak volna jogunk ahhoz, hogy mindenkit, aki ellentünk fegyvert fogott, inferiorisabbnak tartunk magunknál, mert mi soha senkinek az életére nem törtünk, *ellenben a mi létezésünk minden szomszédunknak szálka volt a szemében.* Ha tehát feljajdulunk időközönként azon, hogy ellenségeinkből kibujt a vadállat, akkor ezt zokon tölünk senki sem veheti és nem vádolhat egyoldalúsággal, mert évszázadok mulva is megfogják mondani az elfogulatlan emberek az igazat és tudni fogják a későbbi utódok is, hogy Magyarországon az ellenséggel is lovagiasabban bántak, mint ahogy másutt az ellenféllel szoktak bánni.

A harcútról hazajövő katonáink, akik két esztendőnél hosszabb időt töltöttek ott, ahol a lélek eldurvulása, az érzések elfajulása is megmagyarázható, ezek a katonák jönnek el hozzánk és mondják el vérző szívvel és könnyes szemmel, hogy a velük szembenálló ellenség *időközönként milyen vadállatias, minden emberi méltóságot megcsúfoló, brutalitással és rafinált embertelenséggel harcol ellenünk.* Ugy Höfer, mint a német hadvezetőség hivatalos jelentései az évek során gyakran számoltak be a nemzetközi jog megállapításaiba ütköző ellenséges harcmodorról. Tudjuk, hogy az oroszok és a montenegróiak a háboru első esztendejében, ha egy-egy katonai raktárunkat kifoszthatták, az ott zsákmányolt egyenruhát arra használták föl, hogy saját katonáikat bujtatták bele és így küldték, apró csapatokban, különösen járőri szolgálatba mi ellenünk.

Most az oroszok egy lépéssel tovább mennek és mint a harcútról hazatért egyik teljesen megbízható harminchármas katonánk megint elmondotta, arra vetemedtek, hogy a kezügyébe került magyar katonákat rajvonalaik elé kényszerítik és támadáskor előre kergetik. A szerencsétlen áldozatok, mikor lövészárkunkhoz közelednek, könyörögnek, hogy ne bántuk őket, mert ők testvérek, magyarok és csak valamelyik megőrült orosz parancsnoknak jutott eszébe az a pokoli gondolat, hogy egy másik agyalágyult bajtársának ugyan csak ismert intézkedését utánozza.

Hőfirtől tudjuk ugyanis, hogy tavaly, egy orosz hadosztály parancsnok összeszedette Galiciában a zsidókat, aggokat, asszonyokat és gyermekeket és seregei előtt kergette, hogy őket érje elsősorban katonáink golyója. Az orosz kormány ezt letagadta és mikor hadvezetőségünk a világ elé tarta ezt, a minden őrögi rafinériát felülmúló gátlást akkor orosz részről azt válaszolták, hogy ez egy megbomlott ágyu, kisebb parancsnok csapatának elszigetelt cselekménye lehetett.

Katonáink is azt mondják, hogy csak egyes frontosapatokon, így például ott, ahol a háziezred harcol, történt meg ez az embertelenség, amelynek megtorlása természetesen nem maradhat el.

Azonban a kép másik oldalán azt mutatja, hogy akikkel mi most élethalál harcunkat vivjük, az emberi érték teljes lebecsülésében nem válogatósak. Nemcsak Brüsszilor kergeti százezer számra a vágóhidra Oroszország fiait, de Cadorna, az olasz főparancsnok sem bánik sokkal emberségesebben a maga emberanyagával. Az olasz frontról hazaérkezett aradi katonák mondták el, hogy legutóbb is olyan esetnek voltak szemtanúi, amelyek emberi kegyetlenségnek eddig ismert mértékével nem is mérhetők. Megtörtént, hogy nehéz tüzérségünk rommá lőtt egy olasz állást és azt kellett hinnünk, hogy amikor rohammal elfoglaljuk, ott nem találunk már élőlényt. Nem így történt. Találtunk, de jobb nem is gondolni arra, hogy milyen állapotba kerültek, nyomorult olasz katonák kezünk között. *Ötven-hatvan örtöt emeltek ki szanitéceink egy-egy, nagyszerűen kiépített, állandó jellegű állásból, amelynek vas ajtaja bevolt zárva. Tiszt nem volt velük, az idejekorán elvitte az irháját, de a szerencsétlen katonának ott kellett maradnia gépfegyverei mellett és tűrnie, hogy nehéz ágyúink az idegeit egyenként szagassák rongvokká.* A mi katonáink törték be rájuk a vasajtót és mentették meg szörnyűséges helyzetükből, aminthogy a mi hadvezetőségünk volt az, amely a Cold Lána felrobbantása után, noha nem adott fegyverszünetet az olasz, mégis sokszor pergőtűzzé fokozódó ágyulövés közepette, kimentette az öt napig föld alá temetett olasz hősöket.

Ujabb liszt redukció.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az Aradi Közlöny egyik legutóbbi számában hirt adtunk Kürthy Lajos bárónak, az Országos Közélelmezési Hivatal elnökének arról a táviratáról, melyben értesíti a várost, hogy elrendelte az eddig kapott lisztkontingensének huszonöt százalékkal való leszállítását. Ezt a táviratot kedden kapta meg a város vezetősége, s szerdán már összeült a közélelmezési bizottság, hogy számoljon a redukált mennyiség felosztásának kérdésével. Ma aztán ismét váratlan meglepetés érte a várost. Ma is érkezett egy távirat a Közélelmezési Hivatal vezetőjétől és még komolyabb rendelkezésről értesíti a várost. Ennek a táviratnak szövege a következő:

„Intézkedtem, hogy a Haditermény Részvénytársaság a törvényhatóság egy havi lisztszükségletének fedezésére 22 és fél vagon lisztet bocsásson rendelkezésére. Közélelmezési Hivatal elnöke.”

A Haditermény Részvénytársaság aradi vezetősége is kapott táviratot, hogy tegye meg a szükséges intézkedéseket a huszonkét és fél vagon lisztnek kiutalására.

Ezt a táviratot Varjassy Lajos polgármester kapta meg, aki annak tartalmáról érte-

tette Lócs Rezső polgármester helyettesét és nyomban megkezdtek a tárgyalásokat, melyek az új rendelkezés alapján szükségessé váltak. A közélelmezési bizottság, mint tegnapelőtt tartott ülésén tudvalevő, az akkori helyzet folytán elhatározta, hogy továbbra is a régi jegyeket fogják megkapni a liszttel ellátatlanok, de ezekkel a jegyekkel csakis a jegyeken feltüntetett liszt, vagy kenyérmennyiségnek *hetvenöt százalékát kaphatják meg.* Ezt a határozatot ki is adták a hatósági élelmiszer üzletek vezetőinek, de most az új helyzet előállta után természetesen a rendelkezés feleslegessé vált. Varjassy polgármester ehelyett úgy intézkedett, hogy a hatósági üzletekben akadálytalanul fog menni a liszt- és kenyér kiadás, de a jegyeken feltüntetett 168 deka liszt, vagy 240 deka kenyér helyett, annak felét, vagyis *84 deka lisztet, illetve 120 deka kenyeret lehet majd csak kapni.* Mint tudjuk, a jegykiosztó bizottságok tegnap kezdték meg működésüket. Már tegnap is adtak ki jegyeket s ma is adtak, holnap és holnaputánig tart erre a hónapra a bizottságok működése. Azokat a jegyeket, amiket a bizottságok tegnap és ma kiadtak, eddig nem lehetett beváltani, mert a liszt még nem érkezett meg.

Holnap már azonban megkezdik a liszt kiosztást is, mert a huszonkét vaggont ma kiutaltak és azt holnap szétosztják a hatósági üzletekben. De, mint említettük, a lisztből is és a kenyérből is mindenki már csak féladagját kaphatja egy hétre.

A város közélelmezési bizottsága holnap délután rendes ülést tart, melyen részletesen foglalkoznak majd az új helyzettel. Ezen a bizottsági ülésen meg fogják határozni, hogy mi lesz az a liszt és kenyérmennyiség, amit ezentúl a kávéházak, kimérések, vendéglők és egyéb intézmények kapnak, mert ezek is valószínűleg felét fogják kapni annak a mennyiségnek, amit eddig kaptak. Ahol csak lehet a város felénél is jobban meg fogja szorítani az eddig utalványozott mennyiséget, feltétlenül el akarja kerülni, hogy egyes családok egyáltalán ne jussanak kenyérhez.

Az azonban már most is bizonyos, hogy ha a felét is fogja kapni mindenki az eddig utalványozott mennyiségnek, nem fog megtörténni, hogy ezt a redukált adagját valaki meg ne kapná. Ha eddig voltak ilyen esetek, csak azért történt, mert az elosztás körül visszaélések voltak. A város vezetősége rajta lesz, hogy a jövőben ne legyenek. A közélelmezési bizottság kiküldött albizottsága, mely csakis a liszt kiosztás kérdésével foglalkozik, ma délután is tartott ülést. Részletesen és behatóan vitatták meg ezen az ülésen a liszttel ellátatlanok új összeírását. A bizottság e tekintetben több javaslatot tett a legközelebbi tanácsülésnek. Javasolta a bizottság elsősorban egy lisztiroda felállítását, mely teljesen a város bejelentő hivatalához hasonlóan működik. Az iroda részére a városházán már találtak is megfelelő helyiséget. Az irodában komoly, kipróbált tisztviselők dolgoznak Zubor Andor t. főjegyző vezetésével. Mindenkinek újból jelentkeznie kell, s minden jelentkező két bejelentő lapot kap. A bevallott adatokat a legnagyobb körültekintéssel ellenőrzik a hatóságok. Ha az előterjesztett javaslatokat a tanács elfogadja, a lisztiroda már december elején megnyílik és az új összeírás is nyomban kezdetét veszi. Ha ez az összeírás sikerülni fog, akkor mindenkinek lesz lisztje. Nem sok, de éppen annyi, amennyi a mindennapi élethez kell. Ennél nem kevesebb.

Kemény harcok Campolungnál.

(Lépésről lépésre hátrálnak az oláhok.)

— Távirati tudósítás. —

A sajtóhadiszállásról jelentik: A szurduki szorosától délre a magyar határtól husz kilométerre Bumestintul csapataink a kétségbeesetten védekező oláhokat ismét visszaszorították és újabb hadállásokat foglaltak el. Campolung vidékén makacs, de reánk nézve kedvező harcok vannak folyamatban. Hogyha az ellenséget kivetítettük zigzugos hegyi állásaiból, akkor megnyílik csapataink előtt az ut az oláh síkságra.

A bukaresti hatóság a „Dimineata” című lapban rendeletet tett közzé, melyben a fővárosban uralkodó élelmiszer-szükségletet állapítja meg. A jövőben marhahúst eladni és fogyasztani csak vasárnap szabad. Kedden és csütörtökön kizárólag borju- és birkahúst lehet árusítani és fogyasztani. A hétfő, szerda és szombat teljesen hústalan napok. A sertéshús eladását egyáltalán nem engedik meg, mert teljesen a hadsereg részére tartják fenn.

Bukarestből jelentik: Az Epoca című lapnak jelentik Jassyból, hogy Moldovában tökéletes fejtelenség uralkodik és a pánikot a hatóságok kapcsolódása még növeli. A rendőrség, kémeinek tevékenységére és pusztán gyanúra ártatlan emberek ezreit tartóztatják le. Akik Bratianu kormányával elégedetlenek, azok börtönbe kerülnek. Aki a régi moldvai bojár családokból még nincs a fronton, az börtönben színlődik. Bukarestben husinság van. A főváros élelmezése a legnagyobb nehézségekbe ütközik és a hatóságok tehetetlenek.

A sajtóhadiszállás jelenti: Román hivatalos jelentés november 15-ről: Moldova nyugati határán Slanicig és az ojtosi szorosig csapataink a határon túl üldözték az ellenséget, 80 foglyot, egy gépfegyvert zsákmányoltunk. Dragoslavele vidékén az ellenség ismét támadott. Nehéz tüzéség támogatásával mindenütt visszavetítettük. Csapataink megtartották állásaikat.

Az Olt-völgyében az ellenség megerősítést kapott és arra kényszerített bennünket, hogy Salatrucul és Bresoiju felé kevéssé visszavonuljunk. A Zsil-völgyében hevesen folytatta az ellenség támadásait. Minden ellentámadás ellenére kénytelenek voltak csapataink a második védelmi vonalukba visszavonulni. A Cserna-folyó mentén semmi sem történt.

Déli front. A Duna mentén az egész folyam hosszában kölesönös gyalogsági és tüzéségi tüzelés. Dobrudzsában megszálltuk Banascie dunamenti községet. Az egész arevonalon előbbre nyomultunk. Az ellenség a két utolsó napon ismét rendkívüli tevékenységet fejtett ki. Az ellenséges repülők átrepültek Turnu Magurele, Zimnicea, Gyurgyevo, Tulcsa, Campolung, Sinaja román városok vidéke fölé és bombákat dobtak le és kisebb károkat okoztak. Bombákat dobtak továbbá a fővárosra és környékére, megölték és megsebesítettek békes lakosokat, főképen asszonyokat és gyermekeket. Egy alkalommal nagyszámú bombát dobtak arra a palotára, ahol a királyné és a román királyi hercegek laknak. Szerencsére

azonban Mircea herceg halála óta senki sem lakik a palotában. Az ellenséges repülők azóta ismét átrepültek kisebb városok és községek fölé és készülékeikkel nagyon mélyre ereszkedtek le és gépfegyverrel támadtak a békes lakosságra, amely az utcán járt, vagy a mezőn dolgozott.

A sajtóhadiszállásról jelentik: Orosz hivatalos jelentés november tizenegyedikéről: A Trotus, Ojtoz és Targului folyók völgyeiben az ellenség támadásait visszavertük. Az Olt völgyében sikerült az ellenségnek makacs támadásokkal a román csapatokat visszaszorítani. A Zsil völgyében az ellenség elfoglalta Rumbeci falut.

Nők a nők ellen.

A „Gorombák a nők” című cikkünkre ma a következő leveleket kaptuk:

I.

Igen tisztelt szerkesztő ur! Beccses lapja 268. számában megjelent „egy olvasónő” levele súlyos váddal illeti azt a gárdát, mely a háború szomorú évei alatt ki tudta vinni magának a hozzáértő körök elismerését, hogy hivatalnoktársnőim s magam nevében szót emelve, azt a legerélyesebben visszautasítom. Elsősorban arculessapása a képzettség és tudásnak kalauznókat hivatalnoknőkkel egy kalap alá vonni, nem tudhatom, hogy a t. olvasónőnek mily alkalomból lehetnek oly szomorú tapasztalatai, de méltóztassék elhinni, hogyha vádaskodni kellene, sokkal inkább volna reá okunk nekünk hivatalnokoskodó nőknek, akiknek sokszor van — s épen női felek részéről — lekiécsinylő, mondjuk ki, a t. olvasónő szavaival élve, *goromba megjegyzésben részünk*. A női munka még akkor sem részesül ugyanazon megbecsülésben, ha nemcsak pótolja, hanem túlhaladja a férfi munkáját s lehet, hogy akad a nők között, aki efeletti elkeseredésében nem elég türelmes a hivatalában megforduló felekkel szemben, talán goromba is, de ez még nem elég ok arra, hogy általános vélemény alkotassék az összes dolgozó nők felől.

A nőiesség, gyengédség és kedvesség oly egyéni tulajdonságok, amelyeket ép úgy meg lehet tartani a hivatalban, mint a háztartás szűkebb keretében; méltóztassék azonban megjegyezni, hogy, önérzetes, saját munkáját értékelni tudó hivatalnoknő bár mindenkor udvarias, előzékeny és — ha az egyéniségében rejlik — kedves is a hatáskörében, de soha nem alázatos és ez az, amit a sok esetben társadalmi fölényüket éreztetni szerető, boldog „nem hivatalnoknők” rossz néven vesznek, vagy esetleg gorombaságnak minősítenek.

Nem vagyok feminista, sőt a legszebb hivatalnoknőnek tekintem az ősi, tulajdonképeni rendeltetés, a feleség és anya szerepét, de akinek nem juthatott ez a rendeltetés osztályrészeül s komoly elhatározással fogott a munkához, nem időtöltés és zórakozásból, hanem azért, hogy hasznos tagjává legyen a társadalomnak, az ilyen dolgozó nő igenis mindenkor megállja a versenyt a férfi munkaeörével szemben, épen a háború okozta kényszerhelyzet nyújt sok esetben erre eklatáns bizonyítékot. Természetesen az átlagos, selejtes munkaeöréről nem beszélhetünk, hiszen az egyformán megvan ugy a nők, mint férfiak között. Kitünő tisztelettel: egy régi hivatalnoknő.

II.

Tisztelt szerkesztő ur! Igen kérem sziveskedjék b. lapjában a következő soroknak helyet szorítani: „Gorombák a nők” című cikkre következő volna a válaszom: Az ismeretlen olvasónő megtámadja a dolgozó nőket általában modortalan viselkedésük miatt. Hát hiszen van a dologban valami! Csupán azt esodálom, hogy az mostani... szorgalmas olvasó-

nőknek. Tudomásom szerint ugyanilyenek voltak a viszonyok már a régi jó világban, amikor a köz- és magánhivatalokban, vállalatoknál és egyáltalában mindenütt férfiak működtek. Vagy talán az igen tisztelt olvasónő szivesebben veszi a férfi valamivel vastagabb gorombaságát, mint a szegény, nagyon rosszul fizetett kalauznő, vagy bármely más munkásnő erősebb rendreutastását? Mert már bocsánatot kérek, de kötve hiszem, hogy a nők olyan nagyon gorombák, legfeljebb roppant elfoglaltságukban nem tudnak mindenkiel olyan udvariasan, előzékenyen érintkezni, mint ahogy azt tőlük elvárják. Persze a férfi kalauz és a férfi kocsis stb. kised gorombaságaitól elszoktunk már régen. Az udvariasság különben mindig az egyéniségtől függ és utóvégre idegei a dolgozó nők is vannak. Határozottan tagadom azonban, hogyha egy dolgozó nőt — lett legyen az cseléd, vagy pedig diplomás hölgy — udvariasan kérünk fel valamely felvilágosítás megadására, valamely utbaigazításra, hogy az udvariasan megszólított nő gorombán válaszolna. Am ne tessék akkor bókákat várni a dolgozó nőtől, mikor őt ambiciójában megsértik, esetleg a rendkívüli viszonyok folytán annyira el van foglalva, hogy nem szentelhet mindenkinek annyi időt, hogy ötször-hatszor mondja ugyanazt, amit kötelessége egyszer megmondani. Panaszok különben — szerintem — többnyire közhivatalokban, közzállalatoknál működő hölgyek ellen merülhetnek csak fel, hiszen a magánirodák és vállalatok alkalmazottai ritkán érintkeznek a közönséggel és amennyiben ezen munkásnők gorombák lennének, viselkedésük rendesen maga után vonja állásuk felmondását. Ennyit kívánok a goromba pókról megjegyezni és tisztelettel kérem a nagyérdemű közönséget, ne méltóztassék a robotoló nőtől rossz néven venni azt, ha munkája közben eszébe jut néha, hogy otthon esetleg még száraz kenyér sem várja. Ilyenkor pedig kinek jutna eszébe mosolyogni?! Kiváló tisztelettel: egy előfizetőnő. (P. J.)

Igen tisztelt-szerkesztő ur! Engedje meg, hogy „Gorombák a nők” című cikkéhez alóírott is hozzászólhassak, noha úgy látom e témával foglalkozni a nők hivatalosabbaknak érzik magukat. Igazuk is van, mert ők vannak a cikkben érintve. Bocsássanak meg nekem, ha én más megvilágításban állítom be a dolgot és azt mondom, hogy különösen a hivatalnoki pályán működő nők nem annyira „gorombák” mint inkább fellépésükben, modorukban van egy bizonyos hang, amely a férfinek nem imponál. En például, úgy mint odahaza, az irodában is, ahol dolgozik, elvárom, hogy elsősorban kedves modoru és szerény legyen, továbbá, hogy munkáját lelkiismeretesen, pontosan és gyorsan végezze.

Ha e kellekkel nem rendelkezik, tapasztalatlából tudom, hogy nem a férfi indokolt erőlyesége győz, hanem a női érzékenység, mert ő kerekedik felül, kikelve gorombán a férfi „durvasága” felett. Igen, ez így van, bármily furesának is tessék.

Háború után pedig a mostani állapot rosszabbodni fog, mert a nők még erősebbek lesznek és számaránybeli fölényükkel vezető szerephez fognak jutni. Előre biztosítom őket, hogy a férfiak alkalmazkodni fognak hozzájuk, udvariasak lesznek s ha kell: kezet is fognak csókolni nekik. Egy hivatalnok.

Az „ARADI KÖZLÖNY”

már a kora reggeli órákban kapható minden nagyobb papírkereskedésben és donánytűzsdében :-: Egyes szám ára 12 fillér :-:

LEGUJABB.

Erkezett reggel 3 órakor.

Ötödik nemzeti kölcsön.

Budapestről táviratozza tudósítónk: Az ötödik hadikölcsön a jövő héten kerül kibocsátásra és az aláírási határidő körülbelül négy hétig tart. Most hat százalékos járadékkölcsönkötvényeket és öt és fél százalékos törlesztéses kölcsönkötvényeket fognak kibocsátani. A hat százalékos kölcsön feltételei megegyeznek a negyedik hadikölcsön feltételeivel. A kibocsátási ár a határidő első felében minden száz korona névérték után 97 korona 70 fillér lesz és a második felében 98 korona fizetendő be. A kölcsön a pénzügyminiszter részéről 1921 november 1. előtt nem lesz felmondható. A szelvények május elsején és november elsején esedékesek. A legkisebb címlet ötven korona. Az öt és fél százalékos törlesztéses kölcsönt a hatodik évtől, vagyis 1922-től kezdve husz év alatt egyenlő évi részletekben fogja az állam visszafizetni. A törlesztésre kisorsolt kötvényeket minden száz korona névérték után százöt koronával váltják be. A kibocsátási árfolyam 95 korona. Az aláírási határidő első felében a névérték után 96, a második felében 96 korona 25 fillér fizetendő. A szelvények április elsején és október elsején esedékesek. A legkisebb címlet kétezer korona. Az öt és fél százalékos törlesztéses kölcsönre vonatkozó jegyzéseknél az az aláíró fél, aki legalább egymillió koronát jegyez s a kötvényeket névre szólóan iratja, a kötvényt négy év múlva, azaz 1922. évi április elsején leendő visszafizetésre felmondhatja és ez esetben a visszafizetés a kibocsátási árfolyamon, azaz minden száz korona névérték után 95 koronával, történik.

London. Az alsóházban Mason azt kérdezte a kormánytól, hogy vajon lehet-e már megvitatni a háború befejezésének kérdését és be lehet-e vonni a világra a német birodalmi kancellár legutóbb elhangzott beszédét. Bonnar Law miniszter így válaszolt: — Nincs tudomásom arról, hogy a német birodalmi kancellár más béketételeket hozott volna javaslatba, mint amelyek a német győzelem elismerésén alapulnak. Az ilyen vita tehát ezidő szerint hasznos előleket nem szolgálhat.

Frankfurt. Athénből jelentik: A központi hatalmak követeléseinek kiutasítása közvetlen küszöbön áll.

Pétervár. A minisztertanács elhatározta, hogy az összes petróleum kuttakat és forrásokat az állam saját üzemébe veszi. Elhatározta továbbá, hogy százötven állami mozgófénykép színházat állítanak fel és ha ez a kísérlet beválik, akkor a mozikat monopolizálják.

Genf. A párisi Herald jelenté Newyorkból: Wilson a kongresszust az európai béke helyreállításáról szóló üzenettel fogja meggyitni.

Milánó. A Corriere de la Sera jelenté Pétervárról: Bukarest legutóbbi bombázásának negyven sebesültje és husz halottja volt.

Rudnyánszky Endre eltűnt.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Néhány hónappal ezelőtt Rudnyánszky Endrének, az Aradi Közlöny felelős szerkesztőjének, katonai szolgálatra kellett bevonulnia. Sajnálattal láttuk távozását s elmenetele fölött érzett fájdalomunkat csak az a tudat enyhítette, hogy legszentebb kötelességét meg teljesíteni: hazánk védelmére hívta el a hadvezetés.

Ki ne emlékeznék rá, aki valaha összeköttetésben állott az Aradi Közlönnyel. Aki személyesen ismerte: azt elragadta egyéni szeretetreméltósága, aki írásból ismerte: megtanulta szeretni benne a jótollu újságíró s a nemes stílusú író. Elmés társadalmi cikkei, pompás-riportjai csakhamar feltűnést keltettek Aradon s érdeklődést Aradon túl, a fővárosban is. Mint a Kölcsey Egyesület titkára említésre méltó agilitást fejtett ki az egyesület érdekében s alig egy évvel ezelőtt szerkesztette a társaság évkönyvét dícséretre méltó gondossággal.

Bevonulása után sokáig nem hallottunk róla hirt. Levelet alig írt valakinek Aradra, talán csak egy-két jóbarátját kereste fel egy pár sorral. Ez is jellemének egyik sajátosságából következett. Makacs elhatározással ment mindig a maga útján. Ha valamit egyszer elhatározott, nem tévovázott tovább, nem engedte, hogy befolyásolják: visszavonhatatlan kitartással játszotta végig a játszmát. Katona lett: katona akart maradni s makacs elhatározással megszakitott multjával minden összeköttetést — legalább addig, míg katonának kellett lennie. Mint edzett sportembert a katonaságnál a kézigránát-dobó osztagba vették föl s ebben a sok lélekjelenlétet, bátorságot, sőt merészséget kívánó fegyvernemben képezték ki.

Igy indult el a haretérre. Azóta nem hallottunk felőle, de tudjuk és biztosak vagyunk

abban, hogy ott is megtette a kötelességét. Most érkezett róla az első hír és az is — szomorú. A 32. gyalogezred pótkeretének parancsnoksága hivatalosan közölte az Aradi Közlöny szerkesztőségével, hogy Rudnyánszky Endre a P... mellett vívott nehéz harcokban — eltűnt.

Mélyszéges fájdalommal fogadjuk ezt a hírt, amelyben csak egyetlen momentum vigasztal. Egy eshetőség, egy várya-várt lehetőség! Lehet, hogy fogságba esett. Ez a gondolat vigasztal csupán bennünket. Nem tudjuk elhinni, hogy másképpen is lehetséges lenne. Boldogan reméljük, hogy hírt ad még magáról s viszontlátjuk őt, kit mindnyájan szeretünk és becsültünk.

H I R E K.

Főhercegi érettségi vizsga.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Albrecht főherceg, Frigyes főherceg hadseregparancsnok és Izabella főhercegnő fia a becsi Tereziánumban, mielőtt bevonult a katonasághoz, kitűnő sikerrel tette le az érettségi vizsgát. Az Országos Középiskolai tanár-egyesületi Közlöny legújabb számában Laban Antal dr. rendkívül érdekes közléseket tesz a főherceg középiskolai tanulmányairól és érettségi vizsgálatáról.

A főherceg, aki néhai Albrecht főherceg tábornagy óriási vagyonát örökölte és így ő a királyi család leggazdagabb tagja, 1907—1908. tanévben kezdte meg középiskolai tanulmányát. Mészáros János dr. budai udvari várplébános volt a nevelő tanárja, imádkozni és számolni már az elemiben is magyarul tanult a főherceg. A vallástani és számtantani mindig magyar is maradt, abban a későbbi tantervben is, amelyet őfelsége 1907. őszén Apponyi Albert gróf magyar és Marchott Gusztáv dr. osztrák kultuszminiszterek közös előterjesztése alapján megállapított.

Az érettségi vizsgálaton a főhercegi család tagjain kívül megjelent a magyar kutszkor-

mány képviselőiben Albrecht a pozsonyi tanterület főigazgatója is. A szóbeli érettségi vizsgálaton Beöthy Zsolt volt az elnök. A magyar írásbeli tételek a következők voltak: 1. Mely kiváló epikus költőink vették műveink tárgyát hazánk történetéből és miként fogták fel, hogyan alakították tárgyukat? 2. A magyar nemzet történelmi hivatása az európai kultúra védelmében. 3. Mit kíván a hazai gyermekeiktől a mostani válságos időkben? A magyar irodalomból feladott három kérdés közül — jellemző az ifjú főhercegre — a második témát választotta és a vizsgálat eredménye szerint kitűnő eredménnyel oldotta meg a kérdést a magyar nemzet történelmi hivatásáról. A szóbeli vizsgán a főherceg magyar nyelven vizsgázott a magyar irodalomból, a magyar történelemből, aritmetikából és geometriából.

Jelentése végén Labán Antal dr. a következőket írja: Az érettségi vizsga lefolyása a jelenlévőkre a legjobb benyomást tette. A vizsgáló-bizottság tagjai meggyőződtek róla, hogy a főherceg-jelölt a középiskolai követelményeknek a legteljesebb mértékben eleget tett, úgy az általános műveltség, mint a nyert látókor és azok szellemi, formális készség szempontjából, amely az egyetemi tudományos tanulmányoknak alapkelléke. A jelöltet egváhangulag kitüntetéssel érettnak nyilvánították. Nekünk, magyar tanároknak nagy örömet szerezhet az, hogy egyik ifjú főhercegünk gondolat- és érzésvilágában a magyar nemzeti lélek erejével, kiválóságával és nagyrahivatottságával együtt a magyar tanulmányok által az őt megillető helyett elfoglalhatta.

Az ifjú főherceg, aki békében pozsonyi lakos, a pozsonyi egyetemnek november hó 19-én végbemenendő ünnepélyes fölavatásán a király őfelsége személyét fogja képviselni.

— **A király állapota.** Bécsből jelentik: A hurut maradványa, mint őfelsége korábbi hasonló hurutos bánalmainál, makacsul tart, ami egyébként őfelsége szokásos tevékenységét semmiképpen és semmiféle módon nem csorbitja. Őfelsége ma unokáját, Windisgrätz hercegnőt, Paar és Boltras főhadsegédeket, valamint Hazai Samu báró honvédelmi minisztert fogadta.

— **Kitüntetés átadása.** Lippai tudósítónk írja: E hónap 12-én nyújtotta át Ferenczy Sándor temesmegyei alispán Grósz Józsefnének Lippán a neki a király által adományozott koronás arany érdemkeresztet. Az ünnepelt lakásán végbement ünnepélyes aktusnál jelen voltak a család tagjain kívül: Vecsey Imre miniszteri tanácsos, Niamessny Mihály országgyűlési képviselő, Botyos Alajos főszolgabíró, Halasz István járásbíró, Krenner Zoltán dr. közjegyző, Teglassy dr. szolgabíró, Bürger Ferenc főjegyző, Mikó Sándor jegyző, Schwarcz János hitközségi elnök, Strauszmann Jakab rabbi, Lichter Jakab hitközségi titkár, Hubert Nándor kir. tanácsos és Perlusz József dr. Ferenczy Sándor alispán afölötti örömeinek adva kifejezést, hogy őfelsége parancsából ő kézbesítheti a kitüntetés jelvényét, mely azokra az érdemekre, amelyeket Grósz Józsefné a közjótkonyság terén szerzett és amelyek őt a legteljesebb kitüntetésre érdemessé tették. Az érdemkeresztet azzal a kívánsággal tüzte az ünnepelt mellé, hogy azt egy hosszú, zavartalan jöletben eltöltött életen át viselje. Grósz Józsefné meghatottan köszönte meg a kitüntetést. A neki oly igazi örömet szerzett kitüntetésre ezután is méltónak akar bizonyulni az által, hogy minden erejét és tehetségét a jövőben is a humanizmusnak fogja szentelni.

— **Hughes visszavonta petícióját.** Genfből jelentik: Az United Pressnek táviratozzák New-Yorkból: A republikánus párt visszavonta Wilson ellené válasszása ellen beadott petícióját és a szavazatok után számlálását sem követeli.

— **A vak katonának** Ungár Rózsika Monyoró 4 koronát kárhozt a vak katonák javára. Az összeget a kiadónivatal rendeltetési helyére juttatja.

— **A külügyminiszter Berlinben.** Berlinből jelentik: Burián István báró osztrák-magyar külügyminiszter ma délelőtt fojtatta a Bethmann-Hollweg birodalmi kancellárral tegnap megkezdett tanácskozásait. A tanácskozások befejezése után Jagow külügyi államtitkár Burián báró tiszteletére reggelit adott. A külügyminiszter este visszautazott Bécsbe.

— **Rehabilitált honvéd főhadnagy.** Az Aradi Közlöny több ízben irt Áts Miklós honvéd főhadnagy bűnügyéről. A nagyváradi honvédhadosztálybíró két napi sért tárgyalás után a hamis kártvázással vádolt honvéd főhadnagyot az ellene emelt vád és következményei alól felmentette. Áts Miklós a kolozsvári hadosztálybíró elé került először, mely májusban hamis kártvázás miatt másfél évi börtönbüntetésre és összes rendjeleinek és tiszti rangjának elvesztésére ítélte a főhadnagyot. Az ítéletet a legfelsőbb katonai törvényszék megsemmisítette és így került most az ügy ismét a nagyváradi honvédhadosztálybíróhoz, amely ma tárgyalta azt Cherwen László százados, hadbíró elnökletével. A hadbíró Ausch Jenő kolozsvári ügyvéd védőbeszéde után hozta meg a felmentő ítéletet.

— **Ellopott kocsit százezer korona értékű áruval.** Budapestről jelentik: Kerényi Arnold szállító ma feljelentést tett a rendőrségen, hogy Dohány utcában lévő üzlete elől, amíg a kocsis a szállító-levelekért az üzletben időzött, elhajtották százezer korona értékű árut tartalmazó tizenegy ládával megrakott kocsiját. A kocsit délután az egyik külvárosi mellékutcában megtalálták, de négy láda, mintegy tízezer koronát érő áruval eltűnt. A tolvajt a rendőrség nyomozza.

— **Soronkivül előléptetés.** A király Be-deusz Károly bárót, szolgálaton kívüli viszonyban lévő hadnagyot, aki Aradon egy rendkívül fontos katonai ágnak vezetője, soronkivül főhadnaggyá léptette elő. A báró nagy felelősséggel járó hivatását és nehéz feladatát rendkívül tapintatosan és a polgári közönség érdekeinek állandó szemmel tartásával teljesíti és ezért a megérdemelt és kitüntetészámba menő előléptetése mindenütt őszinte szimpátiát keltett.

— **Hősi halál.** Az orosz harcát vérről áztatott földje ismét örök, békés nyugalmat adott egy, az aradi urak társaságokban kedvelt uriembernek, Röder Ottónak. Röder mint honvéd hadnagy harcolt az orosz harcát és hiú kötelesség teljesítése közben ontotta vérért szerett hazájáért és királyáért. A fiatal hadnagy október 5-én századát rohamra vezelve Brzdzany mellett lehelte ki hősi lelkét. Erről a tragikus végről a fiatal hős bátyja értesítette az Aradi Közlöny szerkesztőségét és egyúttal öt koronát küldött a vak katonák javára eszomoru alkalomból.

— **Manyag hatóság áldozatal.** Luganóból jelentik: A milanói Avanti című lap azt írja, hogy amikor az osztrák-magyar repülő Páduát bombázták és ennek hatvan ember elete esett áldozatul, ez kizárólag az olasz hatóságok mulasztásából történt, mert elmulasztották a lakosságot figyelmeztetni arra, hogy a földalatti barlangok, amelyek repülő támadások alkalmával menedékkül szolgálnak, a legutóbbi áradások alkalmával megteltek vízzel. Az emberek utólag a sötét üregbe és rémületükben nem vették észre, hogy azok tele vannak vízzel. A harcoltak legnagyobb része olyan, akinek hamis vízvezetés okozta.

— **Esik a hó.** Ma este leesett Aradon az első hó. A tél fehér díszének aláhullása az idén nem volt pompázatos látvány: a hó nem úgy terült reá a városra, mint a szibériai hermelen az asszonyi vállra, hanem csak úgy jött fáradt, egyes szállódos pihékben, akár az agyonsírt szemből meg egy-két könyvesep. A kicsi, könnyű, fehér felhővirágok leestek és mindjárt megolvadtak, eltűntek a kövön, mintha nagyon fájna nekik, hogy a szép égből le kellett jönniök a csunya földre. De később a hó nem lesz ily kevés és nem lesz ily szerény, ily gyorsan mulandó. A hó majd nagy tömegekben száll alá, a nappali hó majd rárakodik az éjszaka hullott hóra, amely már jéggé merevült. Sok lesz a hó a háztetőn és sok lesz az utcán. Annál több lesz az utcán, minél kevesebb lesz a hóseprő ember, aki pedig bizony kevés lesz, mert hossza seprő helyett puskát forgatnak most ok is. A sok hó máskor szép volt, gyönyörűség a szemnek, mennyország gyerekeknek, szánkázónak, korecsolyásnak. Az idén a hó is csak szomorúság, csillogó fehér színével is több lesz a fekete nyomorúság. Mert most majd nem szabadhatni el az emberek az utcáról, ha sűrű fátyolként ráborul a városra a hópelyhek miriádja. Ezer és ezer asszony, ezer és ezer gyerek ott lesz kénytelen állani a fagyos utcán és tűrni, hogy vastag fehér palástot borítson rá a tél. — Vastag palástot fehér hóból, amely az áldogálás óráiban jéggé fagy, ha esik az idő, vagy megolvad viznek, ha átvergődik a szürke felhőn a napsugár. S akár megfagy, akár víz lesz a hóból: az ezer asszony és az ezer gyermek, aki órákon át lesi a tejet, a zsírt, a kenyeret, a petróleumot, a húst s mindazt a sok egyebet, a mi nélkül nincs élet, a mit azonban csak úgy kapnak meg, ha kockára vetik az — életet magát. Az első hó figyelmeztetés a magasból, hogy eselekedjenek, a kiknek módjában van s ne kelljen a sok szegény asszonynak, gyerekek félnapot várni a parányi élelemért. Mert ne higgye a város, hogy megtartja a maximális árat, ha csak így ad portékát. Arra a maximális árra adja a tömeg az igazán uzsora-ráízetést, a mikor rája fizeti az — egészségét. A háboru sok szomorú látványosa között azok a hőemberek volnának a legszomorubbak, a kik ezrével állanak sort a fehér utcákon. S a kiről kiderülne, hogy nem jókedvű hőszobrászok játékos munkája, hanem élő és szenvedő emberek.

— **Kicsi volt a kalács.** Weil Károly dr. rendőrfogalmazó, rendőri büntetőbíró Sztóján Romulusznét, Szent Pál-utcai lakosnót három napi elzárásra és ötven korona pénzbüntetésre ítélte, mert kis kalácsokat süített és darabját tíz fillárjével árusította.

— **Halat árusít a város.** A város gazdasági hivatala értesíti a közönséget, hogy holnap, péntek reggeltől a Forray-utcai és a Széchenyi-utcai hatósági üzletekben édesvízi hal, oleson áron kapható.

— **Ötvénység halott egy közuti vasut lezuhanásánál.** Rotterdamból jelentik: Bostonban a Fortpoint-nidon az egyik áthaladó villamos kocsit kiaklott és a csatornába zuhant. Hatvan utasából hatot kimentettek, ötvénnyen a vízbe fulladtak.

— **Hadi jótékonyág.** Postautalványon Heim János Battonya 40 koronát küldött. És pedig: 20 koronát a vak katonáknak, 20 koronát a rokkant katonáknak. Az összeget a kiadókivattal rendeltetési helyére juttatja.

— **Értesítés.** Weisz Hugó jóhírnevű aradi fényképész haza érkezett és műtermének vezetését személyesen ismét átvette. Kéri a n. é. közönséget, hogy karácsonyra szánt fényképfelvételeiket, rövid ideig való itthon tartózkodása alatt, előjegyzés szerint eszközöljék, naponta 9—12-ig és 2—6 órák között. Telefon 211. 5917

— **Mindenki keresse fel Fischer Simon** Nagyáruháza a Szabadság-téren. Trikók, harisnyák, lérni ingek, kalapok nagy választékban, gyermek-kocsik gyári raktáron. 5628

— **Karácsonyi zene-albumokra** előjegyzést elfogad Kerpei könyvkereskedése. 3549

LEGUJABB.

Erkezett reggel 4 órakor.

Második

hivatalos német jelentés.

Berlin. A Wolff-ügynökség jelenti 16-án éjjel. Az Anore patak déli partján Grandcourtnál a harc folyik. Az erdélyi déli fronton sikeres előrenyomulás. A Balkánról eddig nincs újabb híradás.

Két világresz legnagyobb házasság szédelője.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Newyorkból érkezik a hír, hogy ott szédelősek miatt egy Schiemangk nevű férfit, akit a nemzetközi rendőrség, mint nagyszabású szélhámost ismert, letartóztattak. Ez a letartóztatás feleleveníti egy olyan férfinak az emlékezetét, akinek eszelekedeteivel a törvényszék annak idején eleget foglalkozott s aki egynemű eszelekedetével némi vidámságnak is lett akaratlan okozójává, Schiemangk Miksa, akinek kitűnő modoráról és megnyerő egyéniségéről tanubizonyságot tehetnek azok az asszonyok, akiket megcsalt és elbolondított, a törvényszéki teremben könnyek között beszélték el, hogy mit tehet egy kifogástalanul szabott uniformis, egy jól hangzó cím némi egzotikus romantika. Mindezek a könnyes nők tanúsága szerint a legjobb eszközök arra, hogy a gyenge asszonyi fejeket valaki könnyen elszédítse.

Schiemangk a német vidék kis polgári családjainak egyikéből származik. Atyjától, aki derék vendéglős volt Staupitzban, bizonyára nem örökölte dus képzeletét és a hazugságnak mesés művészetét, amely tulajdonságok őt már ifjúkorában jellemezték. Midőn a katonaságnál szolgált, követte el első szédelőjét. Berlinben zászlós uniformisban kereste fel az éjjeli lokálisokat. Az 1889-dik évben hozzátartozóinak rábeszélésére Amerikába vándorolt ki, ahol mint matrózmunkás és cowboy élt, hogy nemsokára német tisztté változzék át és ugyanakkor, mint nagy technikai esodák feltalálója, szerezzen meg nem engedett uton magának költséges passzióra nagyobb összegeket.

Midőn a spanyel-amerikai háboru kitört, felvirágozott az ő ideje, papírokat hamisított s mint gárdaezredes, nagy urat játszott. Schiemangkot azonban csakhamar felismerték, mert Amerikában nincs hitel és a csekk-könyv még mindig fontosabb, mint a jó cím és a ósok litogtatása és ezért nem is mindig alkalmas talaj a szédelőgök számára. Visszatért tehát 1896-ban Németországba, ahol mint amerikai őrnagy szerepelt, aki Dél-Amerika számára ágyukat akart vásárolni. Egy egész sereg sikerült szédelőgés után elfogták és négy évi fogságra ítélték. Az 1902-ik évben bocsátották ki a börtönből, ahol ugyilátszik mit sem okult, mert nemsokára, mint amerikai ezredes lepert föl, lovat vásárolt és pompás uniformisban egy alkalommal résztvett a templomi mezőn rendezett katonai paráden is. Két évvel később Berlinben letartóztatták épen akkor, midőn egy kapitány leányával tartotta eljegyzését. Ismét három évi fegyházbüntetést kapott sok házasságszédelőgése miatt.

Alig bocsátották ismét szabadon, Wiesbadenben bukkant fel, mint „Maximilian Count de Paschy” Newyorkból. S megkezdődött a vagyonos leányok után való vadászat. Természetesen nemsokára ismét az esküdtek előtt állott, ahol multját alaposan megvilágosították. Meg-

állapították, hogy csakugyan szolgált Amerikában Roosevelt csapatában.

Midőn 1899-ben Berlinben négy évi fogásra ítélték, a fogházban megismerkedett egy Amandusz nevű munkással, aki később az ő leghűbb kísérője lett a mesterien játszottá mellette a szolga szerepét. Még kiszabadulásának napján megjelent Berlin egyik vendéglősnél és bemutatta magát mint „Max von Schiemangk vom Corpsz of Engineer” őrnagy a Hamilton erősségből. Vele együtt megjelent ott két hölgy, a szolgálja Amandusz. Elbementek a nagyobbszabású „szivattyuzás” volt a következő. Az 1907-ik év októberében bemutatkozott egy berlini házasságközvetítőnek és előadta, hogy nősülni szeretne, de jövedelmének legalább 1.000.000 márka készpénzvagyonának kell lennie. A házasságközvetítő újságjában ekkor a következő személyi adatokat közölte:

„Passzy Miksa gróf alezredes, az Egyesült Államok főkonzula Newyorkból, a Hamilton-erősségből, 1869-ben Mexikóban született nyugalmazott katonatiszt, vagyonos, kastélyának értéke 55 ezer márka, 14 ezer márka jövedelemmel. Beszél angolul, németül, spanyolul, arabul, törökül, oroszul, nagyon muzsikális, katonai eszközök feltalálója.” Természetesen a csalogató horogra sok halacska akadt.

Nemsokára eljegyezte magát egy leánnyal, akivel a potádami hidon kötött ismeretséget. Kölesznöket vett fel tőle és elbeszélte neki, hogy bizalmát magnyerje, hogy Neubrük nevű birtokot kell megvennie egy ismert nevű gróftól. Csakugyan el is utazott ezzel a hölgygel egy hesszeni kis városba, hogy a menyasszony atyjának áldását kérje. Ezt meg is kapta, de ami ennél rosszabb, a leány hozományát is

megkapta. Evvel aztán el is tánt. Az 1907-ik évben letartóztatása után két orvos is megvizsgálta a szédülő elmeállapotát, de semmi rendellenességet nem konstataáltak.

Most újból letartóztatták, hogy most mivel vádolják, erről a törvényszék még nem nyilatkozott.

A szerkesztésért felel:

Rudnyánszky Endre távollétében:

Stauber József.

NYILTTÉR.

(Az ezen rovat alatt közlöttekért nem vállalunk felelősséget.)

Köszönetnyilvánítás.

Mindazoknak, kik felejthetetlen jó férj és hön szeretett édes apánk

Frank Ferenc

temetésén részt vettek, ravatalára koszorut helyeztek, vigasztalásaikkal nehéz óráinkban felkerestek; ugyszintén drága jó halottunk nagyszámu barátainak a fájdalom megosztásáért és az acsev. dalárdának szives közreműködésükért fogadják ezuton is szivből eredő köszönetünket.

Köszönetünket fejezzük ki Varga Imre úr temetkezési vállalatának is a temetés lelkiismeretes pontossággal történt kegyeletteljes rendezéséért. 15

Arad, 1916. november 16.

Özv. Frank Ferenoné,
szül. Hack Anna és gyermekei.

NEMZETI SZÍNHÁZ

Aradon, 1916. november 17-én pénteken:

A) Bérlet.

A) Bérlet.

Itt először:

Bernát bácsi.

Családi kép 3 felvonásban.

Kezdeté 8 órakor.

ARADI KÖZLÖNY

1916. évi december hó 1-től új előfizetést nyitunk az Aradi Közlöny-re.

Előfizetési árak:

Helyben:

Egész évre	28 K. — fill.
Fél évre	14 „ — „
Negyed évre	7 „ — „
Egy óra	2 „ 40 „

Vidéken:

Egész évre	32 K. — fill.
Fél évre	16 „ — „
Negyed évre	8 „ — „
Egy óra	2 „ 80 „

Tessék mutatványszámot kérni.

EÖTVÖS: KARTHAUSI.

ÉNEK

és zongoratanitónót

keresnek katolikus nőnevelő intézetben, az állás azonnal elfoglalható. Feltételek magánháza a kiadványaitban. 5824

25097—25892—1916. kh.

Hirdetmény.

A m. kir. Miniszteriumnak a papirnyuladék forgalombahozatalának korlátozói szülő 2883—1916. sz. rendeletét a következőkben teszem közzé:

1. §. Papirgyártással vagy papiranyaggyártással foglalkozó üzemeknek bármiféle akár új, akár ócska papiranyag hulladékot bel- és külföldön csakis az alábbi szabályok szerint szabad vásárolniok. Bármiféle akár új, akár ócska papiranyag hulladékot papirgyártással vagy papiranyaggyártással foglalkozó üzem részére csakis az alábbi szabályok szerint szabad eladni. Akár új, akár ócska papiranyag hulladékot egyébként, a papirgyártással és a papiranyaggyártással foglalkozó üzemek kivételével, mindenki szabadon vásárolhatja és mindenkinek szabadon eladnia. Az állami üzemekben, így különösen a m. kir. posta és a m. kir. államvasutak üzemében felgyűltemő akár új, akár ócska papirhulladék nem esik a jelen rendelet hatálya alá.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter a jelen rendelet alól további kivételeket engedhet. Az 1. §. első bekezdésében meghatározott célokra szükséges papirhulladék beszerzésének biztositása és a beszerzett anyagok az ugyanott emelt üzemek között való elosztása végett Budapestén „Papirhulladék Bizottság” alakították. Bejelentésre kötelezett: Mindenki, aki papirhulladékkal kereskedik és pedig ekin et nélküli árú, mekkora részlete tart birtokában (őzetben.) Mindenki más, ainek birtokában (örizeben) 10.000 kilogrammnál több papirhulladék gyűl össze. A bejelentésre kötelezettek közzéteket első zoen az 1916. évi október hó 15. napján volt állapot szerint 1916. évi október hó 25. napjáig, azontul pedig minden hónapban a hó első napján volt állapot szerint az illető hónap 8. napjáig bezárólag közzéteket bejelenteni. A bejelentésben közzéteket nevének (cégének) és a raktározás helyének pontos megjelölésével métermétsákban közzéteket megjelölni a birtokában lévő papirhulladékmennyiséget.

Aki bármiféle papirhulladékot a jelen rendelet ellenére közforgalmu vasuton vagy rajón a 7 §-ban meghatározott helyekre való

szállítás végett engedély nélkül fuvarozásra felad, vagy azt engedély nélkül hajón, gépkocsin, vagy más módon a magyar szent korona országainak területéről kiszállítja, papirhulladékot a jelen re delet ellenére szerez be, vagy ad el, készletét a jelen rendelet ellenére be nem jelenti, vagy nem a valóságnak megfelelően jelenti be, raktárkönyvét nem az előirt módon vezeti, ha a ható ősi ellenőrzést meghiusítja, az, amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el, a hat hónapig terjedhető elzárással, és kétezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetetik. — Azon készlet tekintetében, amelyre nézve a kihágást elköveték, a törvény értelmében elzárásnak van helye. Az elzárított készlet értékének egyötöde a feljelentőt illeti, a többi része a felmerült költségek levonásával a rokkant katonák segélyalapja javára fordítandó.

Arad, 1916. október 24.

Green, főkapitány.

Láb- és kezizzadás

biztosan és leggyorsabban elmúlik, a „Peppo” folyadék és „Peppo” hintőpor segítségével.

Szárit! . . . Szagtalanít!!

Peppo folyadék ára használati utasítással 1 kor. 20 fill.
Peppo hintőpor . . . . . 1 kor. — fill.

Legfajdalmasabb tyukszemétől

Is három nap alatt mindenki megszabadul a Hajós-féle ANAGALLIN használatával. Kezelése igen egyszerű, nem piszkos, nem ragadós. A beszerzésnél vigyazni kell az ANAGALLIN szóra. Ára használati utasítással 1 korona.

Gyöngyfenér fogakra

nyerőnk

Doré fogpaszta

használatával. Nem habzik! A szájüreget deszinficálja, utóíze igen kellemes. Ára egy porcelán-szájfenécskének 80 fillé.

Arad szerek kizárólagos kőszítője és egyedi nagy ca.

HAJÓS ARPÁD

gyógyszertára Arad, Andrassy-tér 22. sz. (Megyénázzal szemben.)

5461. kig. 1916.

Vinga nagyközség előljáróságától.

Hirdetmény.

Vinga nagyközség előljárói közhírré teszik, hogy folyó évi november hó 23-án d. e. 10 órakor a község háza udvarán 9 darab magyar mangalica kansertés a legtöbbet igényező készpénz lefizetése ellenében árverésen eladatik.

Vinga, 1916. november hó 14.

Schäffer József, s. k.
főjegyző.

5920

Sztepanov Gáspár, s. k.
bíró.**URANIA SZÍNHÁZ.**

Pénteken és szombaton

DORRIT WEIXLER 1916-17. sorozat I.

**A
nőgyűlölő.****Két hivataloszolga**

nyerhet alkalmazást az aradi kir. jószágigazgatóságnál. Az állás mindegyike Kettő (2) korona napibérrrel és havi Huszonöt (25) korona háborús segély élvezetével van összekötve. Ezenkívül egy évi szolgálat után 100 K ruhaátalányt, illetve az első évben annak megfelelő értékű egyenruhát kap és ha családja van, egy évi szolgálat után egy-egy gyermek után évi 100—100 K családi pót ékben részesül. Az állás lehetőleg azonnal elfoglalandó. Az ezen állást elnyerni óhajtok a kir. jószágigazgatóságnál (Ferdinánd-utca, Földmívelési palota, I. em., 31. ajtó) reggel 8-tól délután 2 óráig jelentkezzenek. 5902

20961—1916. k. h.

Hirdetmény.

A korpá és a takarmányozási célokra szolgáló egyéb ipari termékek és hulladékok forgalomba hozata tárgyában kelt 2780—1916. M. E. számú kormányrendelet, a következőkben teszem közhírré:

Korpát, köles takarmányoszt, köleshéjat, olajpogácsát, cukorszörpöt, (melasse-) szárított répaszeletet, valamint szárított moslék és törkölytélket sem magukban, sem által táplálkozásra alkalmas más anyagokkal keverve, vagy takarmányozásra a kam s módon feldolgozva másként, mint a ministerium 2966—1915. M. E. számú rendelete alapján (I. a Budapesti Közlönynek 1915. évi augusztus hó 10. napján megjelent 184. számában) a kivitelt korpaközpont közvetítésével forgalomba hozni nem szabad.

A malomváltat annak, aki a 2117—1916. M. E. sz. rendelet (I. a Budapesti Közlönynek 1916. évi július hó 1. napján megjelent 148. számában) 7. §-ában megszabott öröklési tanúsítvány alapján kizárólag saját házi és gazdasági szükségletére öröklött, az ezen öröklésből származó korpát kiszolgáltatni, ha pedig azt az örökléstől átvenni nem kívánja, a Korpaközpont útján forgalomba hozni köteles.

Az ezen §. alapján átvett korpát az átvető csak saját állatainak takarmányozására használhatja fel, s ha társai okból ly célra fel nem használhatna, azt szintén csak a Korpaközpont közvetítésével adhatja el.

Az 1. §-ban felsorolt ipari termékekért és hulladékokért követelhető legmagasabb ár rendszer minőség mellett mm-ként (100 kg.) tisztaságra a következőkben állapították meg:

Az ipari termékek vagy hulladékok métermézsáncénti legmagasabb árak: Korpá K 20. Köles takarmányoszt K 36. Köles héj a 16. K. pocogácsa K 30. Vadrepocogácsa K 30. Napraforgómag pogácsa K 40. Gomborkamag pogácsa K 40. Fűzmag-pogácsa K 45. Lumag-pogácsa K 40. Kendermag-pogácsa K 20. Keményítősziárított tengeri-moslék K 32. Keményítősziárított burgonya-moslék K 19. Szárított sörörköly K 26.

Ezeket a legmagasabb árakat, melyek magukba foglalják a rakodállomáshoz való szállításnak és a berakásnak költségeit is, száék nélkül, készpénzfizetés mellett történt berakás esetére kell érteni s ezek az árak egyaránt vonatkoznak úgy belöldi mint külföldi származású nyers anyagok feldolgozásánál előálló termékekre és hulladékokra.

A jelen rendelet életbelépésével hatályukat veszítik a ministeriumnak a korpá forgalomba becsátásának szabályozásáról 2966—1915. M. E. szám alatt és a takarmányozási célokra szolgáló ipari termékekért és hulladékokért követelhető legmagasabb ár megállapításáról és ezen cikkek előállításának, azaz forgalombahozásának és szállításának szabályozásáról 4135—1915. M. B. szám alatt kiadott rendeletek, (I. az utóbbit a Budapesti Közlönynek 1915. évi november hó 18. napján megjelent 267. számában, kivéve a 2960—1915. M. E. számú rendeletnek 8. és 7. §-ában, valamint a 4133—1915. M. E. számú rendeletnek 1. §-ában foglalt, a Korpaközpont megalakítására vonatkozó rendelkezéseket, amelyek azzal egészítettek ki, hogy amennyiben a Korpaközpontba az említett §-okban megállapított létszámon felül több tagnak kiküldése válnék szükségessé, ez iránt a földmívelésügyi miniszter a kereskedelemügyi miniszterrel egyetértőleg intézkedik. Green, főkapitány.

Használt élm megvételre kerestetik.**Magyar gyógyborok**

Kitünő minőségű hegyaljai fehér
édes borral készítve.

Vasas chinabor. Elsőrangú minőségű, vérképző gyógybor, vérszegények, láb-badozók, sápkóros gyermekek részére kiváló erősítő szer. Benne a chinin- és vas nagy gyógyereje kiválóan érvényesül. Kis palack ára: 2 korona 80 fillér. Nagy palack ára: 4 korona.

Condurongó bor. Kiváló gyomorerosító szer, finom fűszeres ízű, zsonghó, a gyomorra és belekre jótékony hatást gyakorló gyógybor. Gyomorbelegek részére és ott, ahol a condurongó kéreg javulva van. Egy palack ára: 3 korona.

Pepsin bor. Egyesíti a pepszin és a sósav jó tulajdonságait és kiválóan alkalmas a most nehezen beszerezhető Acidol pepszin helyettesítésére. Gyenge emésztésnél igen ajánlható. Egy palack ára: 3 kor. 60 fillér.

Kapható a készítőnél:

1945

Rozsnyay Mátys gyógy-
szertárában Arad, Szabadság-tér.

Intelligens leány,

aki a gyógy-zerószettel foglalkozni akar, a román nyelvet is érti, hol-ben született lakhat, **tanuló leány-nak felvétetik.** Előnyben részesül az, aki nemcsak is tud. **Hajós Árpád,** gyógyszer-tárában Arad, Andrásy-tér 22. szám.

Legfajdalmasabb tyukszemé ő

is 3 nap alatt mindenki megszabadul a Hajós-féle ANAGALLIN használata által. — Kezelése igen egyszerű, nem piszkít, nem ragadós. A beszerzésnél vigyázni kell az ANAGALLIN szóra. **Ára** használati utasítással együtt **1 korona.**

Polosnák

kürtására a legsikeresebben és teljesen csak a „Phenol-sav”-val eszközölhető. A butorokat nem rontja, még a petét is kiirtja. **Ára** 1 üvegnek **1 korona.**

Legjobb fekete hajfes ő

a „Melegen”. Egy pár perc alatt bármely hajra, vagy bajuszt a legszebb alandó fekete színre lehet festeni anélkül, hogy a színt le lehetne mosni. **Ára** 2 korona 40 fillér.

A fenti szerek kaphatók a készítőnél **Hajós Árpád** gyógyszer-tárában

ARAD, Andrásy-tér 22. sz.

Alapított 1836. évben az Aradmegyei Közkórház számára.

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetések díját szavak szerint számítjuk.
Minden szó hirdetési ára 8 fillér. Vastagabb betűkkel 16 fillér.
A vastagabb betűkkel kívánt szavakat aláhúzással kell jelezni.
A legkisebb hirdetés ára 1 korona.
Az apróhirdetéseket előre kell fizetni.
Hirdetéseket délután 4/6 óráig vesszük fel.

Levelezés.

Kiadóhivatalunkba

a következő jellegű levelek érkeztek, melyek átvételét kerjük:

„Nem jó egyedül.”
„Itt a ősz.”
„Fehér Crisanteum.”
„Csalódtunk.”
„Vasárnap.”
„Komoly szándék.”
„Arva asszony 32.”
Válasz „Szolid asszonytól.”
„Még nem voltam boldog.”

Haros.

Városodba utazom üzletileg. Kij mikor mentek, hova szálltatok? 5926

Megismerkedni

két szép fiatal urleánnyal vagy asszonnyal — tisztességes szándékból, — kikkel szabad óráinkat együtt tölthetünk, színházba járunk és kiket bizonyos összeggel segíteznénk is. Pénykepes válaszok „Két urleány” jellegre a kiadóhivatalba keretnek. 5921

Ellátás.

Három koronára naponta

ebéd és vacsora kapható. Ebéd három fál étel, vacsora sült kózzal, saláával. Isletes magyar konyha. Ugy kihordás, mint bent étkezésre abroncsok felvételnek. Cím a kiadóhivatalban. 5919

Ingatlan.

Varjassy Lajos-utca 113. sz.

beltelkes ház eladó. Ertekezhetni lehet Fauháber Józsefnél, Elek. 5946

Kiadó lakás.

Főterem lévő

első emeleti irodának, vagy emeleti fülkének alkalmas 3 nagy szobás utcai helyiség azonnali kiadó. Bővebbet Andrásy-tér 8. szám alatt, a házmesternél.

Alkalmazást keres.

4 polgári végzet

hadmentes fiatal ember irodai alkalmazást keres. Cím a kiadóhivatalban. 5922

Alkalmazást nyer.

Perfect magyar-német

levelező- és gépiró irodánkban azonnal vagy december 1-én felvételük Grünwald és Moskovitz. 5918

Szerény igényű

német kisasszonyt keresek 4 éves tő mellett azonnali beépésre. Cím a kiadóban. 5914

Pénz-árnyék

felvételük az Aradi Korcsolyázó Egyletnél. Ajánlatok a Baross-parki csarnoképületben nyújtandók be. 5924

Gyermektelen

házhöz 13-14 éves tiszta cselédleány azonnal is felvételük. Schweidel József-utca 19. 6000

Mindenes lőző

jó bizonyítványokkal, kerestük gyermektelen házaspárhoz december 1-re. Jelentkezhetni Meer festéküzletben. 5925

Józan életű

és teljesen megbízható pincemestert, aki bor készítésben járta-sággal bír, azonnal beépésre kerünk Szelepcsény bemutatkozást kerünk. Sörgyar, Lippa. 5895

Deutsches Fräulein

wird zu grösseren Kindern gesucht. Im Nahen Lwanderte wird beforzucht. Adresse in der Administration. 5901

Kiszolgáló leány

bolti szolga azonnal alkalmazást nyerne Krausz Paulin könyvkereskedésében, színház-épület. 5908

Üzletek.

Vásárlókereskedés

eladó, áruraktár és berendezéssel. Molnár Gyula Lippa, Pó-utca. 5923

Gyógyászat.

Az angol

fájdalomcsillapító Bencze balmot teljesen pótolja a Hehs-Földes-féle fájdalomcsillapító balm, teljesen azonos összetételű, mint a Bergue liniment. Ára 2 korona. Földes gyógyszerár, Hehs gyógyszerár. 12

Vétel és eladás.

Tábori dobozok.

levelező-lapok, levelek és papírjuk nagyban és kicsinyben jutányos áron kaphatók Pichler Sándor papírkereskedésében és könyvnyomdájában Arad, Szabadság tér 1. Telefon 308. 601

Különféle.

Irógépek

új és használt, üzemkellékek, szakszerről javítások, írásmunkák és sokszorosítások, gépirás tanítás Bednár József írógépszaküzletében Saincz-utca & Telefon 11-41. szám. 4701

Az Anusol

aranyér-kupokát mindenben pótolják a Haemorhoid-kupok, azonos összetételűk folytán hatásuk is teljesen azonos, ára 3 korona. Földes gyógyszerár, Hehs gyógyszerár Arad. 12

Apróhirdetések

az „Aradi Közlöny” részére felvételük a Messenger-boy irodában, Deák Ferenc-utca 8. Ugyanitt kapható az „Aradi Közlöny.”

Pedikrol

tetűpor

egyedül engedélyezett feregpor. Ára 1 korona 20 fillér. Tábori csomagolásban kapható mindenütt. Főraktár: Budapest, Török József gyógyszerárban, Király-utca 12. — Nagyvárad, „Céllag-gyógytár.” 6925

Permetező-javitások,

Patent

kutszivattyuk,

Patent

borszivattyuk,

Patent

tűzifecskendők,

Patent

kályhacsövek,

a legnagyobb fűtőanyag megtakarítással

Hönig Ottó

M. kir. szabadalmazott szivattyu készítőnél

Arad. Rákóczi-utca 27.

Erdélyi,

kézszedett

csemege alma

megrendelhető:

Körösvölgyi Pálinkaraktárban

Arad, Lloyd-palota. —: Telefon 651.

9—1916. Biz. szám.

Hirdetmény.

A battoryai kir. járásbíróóság mint telekkönyvi hatóság 1916 évi október hó 30-án 4834. sz. a kelt végzésével kiküldött bizottság ezennel közhírré teszi, hogy Nagybánhegyes községre, valamint Nagybánhegyesi pusztára és Kaszaper pusztára vonatkozólag az 1886: XXIX., 1889: XXXVIII. és az 1891: XVI. törvényekkel értelmében szerkesztendő telekkönyvi betétek készítésének munkálata folyamatba létevé, a nevezett községben a helyszíni eljárás és pedig az 1891: XVI. t.-c. 9 §-a értelmében első sorban az azonosítás 1916. évi november hó 18-án és ennek befejeztével a további bizottsági eljárás fog kezdődni.

Ennélfogva felszólítatnak:

1. mindazok a kik a telekkönyvben előforduló bejegyzésekre nézve

okadályt előterjesztést kívánnak tenni, hogy a bizottság előtt a kitűzött határidőn megkezdendő eljárás alatt jelenjenek meg és előterjesztéseiket igazoló okiratokat mutassák fel;

2. mindazok, a kik valamely ingatlanhoz tulajdonjogot tartanak, hogy a tulajdonjog telekkönyvi bekezeletését a kitűzött határidőig a telekkönyvi hatósághoz intézett szabályszerű beadvány útján kiegészítsék, vagy a telekkönyvi bekezeletésre alkalmas okiratok alapján a telekkönyvi bejegyzés iránti kérelmeik előterjesztése végett a bizottság előtt jelenjenek meg ha pedig telekkönyvi bekezeletésre alkalmas okirataik nincsenek az átírássra az 1889: XXIX. t.-c. 15—18. §-ai és az 1889: XXXVIII. t.-c. 5., 6., 7. és 9. §-ai értelmében szükséges adatokat megszerezni iparkodjanak, és azokkal igényeiket a kiküldött bizottság előtt igazolják, avagy oda hassanak, hogy az átruházó telekkönyvi tulajdonos az átruházás létrejöttét a bizottság előtt szóval elismerje, és a tulajdonjog bekezeletésére engedélyt nyilvánítsa, mert különben jogait ez uton nem érvényesíthetik és a hely- és illetékelengedés kedvezményétől is esznek és;

3. azok, a kiknek javára tényleg már megszünt követelésre vonatkozó zálogjog, vagy megszünt egyéb jog van nyilvántartásilag bejegyezve ugyisint az ilyen bejegyzésekkel terelt ingatlanok tulajdonosai, hogy a bejegyzett jognak törlesztésére kötelezzék, illetve, hogy törlesztési engedély nyilvánítsa végett a kiküldött bizottság előtt jelenjenek meg, mert ellenesetben a hely- és illetékelengedés kedvezményétől esznek.

Hainess Elemér,

kir. betétszerkesztő bíró.

Kemény Mihály,

betétszerkesztő titkvezető. 5998

8617—916.

Hirdetmény

a házbérjövdelem bevallása tárgyában.

A házbéradó az 1917. évre való érvénnyel kivételű lévén, az ezen kivétel alapjául szolgáló házbérvallomási ívek benyújtására a m. kir. pénzügyminiszterium 1916. évi 107800. sz. alatt kiadott rendeletével az 1916. évi november hónap 2-től 30-ig terjedő időt tűzte ki.

A házbérjövdelem bevallására kötelezve van:

a) a tényleges birtokos, illetőleg vagyonközösség esetén az összes tényleges birtokosok;

b) a házközösségnél annak feje;

c) nem önjogu, valamint jogi személyeknél a törvényes képviselő.

Felhívatnak tehát a vallomásadásra kötelezettek, hogy a házbérvallomási ívet pontosan és a valósnak megfelelő hűséggel töltsék ki és azt a városi adóhivatalnál november hó 2-ikától kezdve legkésőbb november hó 30-ig nyújtsák be.

A bevallás tárgya: a házak évi nyers bérjövdelema. Nyers jövdelemnek tekintendő együttvéve mindaz, amit a bérlő a bérléttárgy használatára fejében a bevallás időpontjában ellenértékül fizet.

Aki vallomását a kitűzött határidőben be nem adja, abban az esetben szigorúan büntetettetik.

Tájékoztatásul szolgáljon végül, hogy a vallomásadásra kötelezettek a bevallás kötelezettsége alól nem menti fel az a körülmény, hogy a vallomási ív részére hivatalból kézbesítve nem lett. Ha a vallomási ív részére kötelezett a vallomási ívet kiállítani nem tudná, vagy hadbavonulása folytán ezt nem tehetné, a községi vagy városi közegek (jegyzők, városi adóhivatalok) kötelesek a vallomási ív kiállításánál hivatalból díjtalanul segédkezni, illetőleg a tollba mondott vallomás alapján a vallomási ívet a fél nevében kitölteni a ennek megtörténtét hivatalból igazolni. Ugyanezt az eljárást keil követni abban az esetben, ha a bérlők a vallomási ívet szabályszerűen kiállítják, de a hadbavonult vallomásadásra kötelezett fél azt alá nem írhatja. A segédkezésnek megtapasadása — a közadók kezeléséről szóló 1909. évi XI. t.-c. 102. §-a (1913: 50.000. sz. hiv. összeállítás 197. § d) pontja) értelmében — minden egyes esetben 5—50 K-ig terjedő bírsággal büntetendő.

Kelt Arad, 1916. évi október hó 19-én.

Arad sz. kir. város adóhivatala.